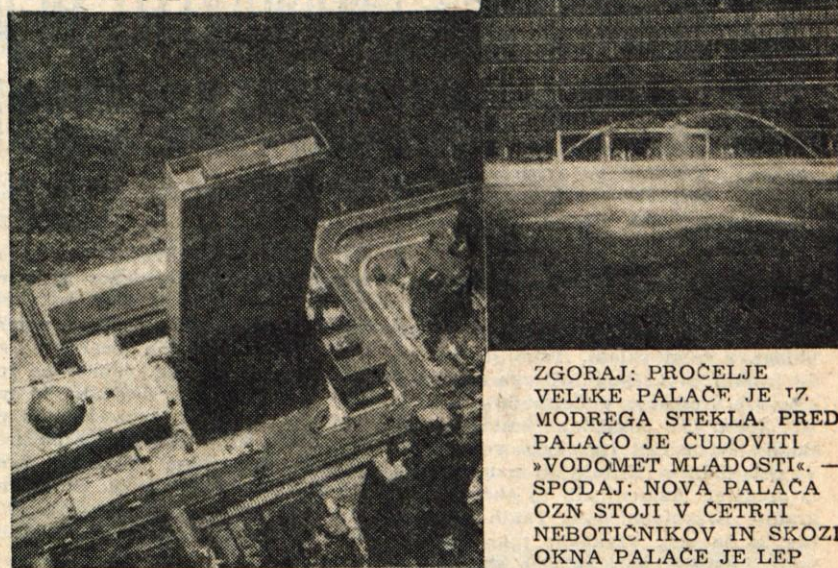

ZGORAJ: PROČELJE VELIKE PALAČE JE 17. MODREGA STEKLA. PRED PALAČO JE ČUDOVITI »VODOMET MLADOSTI«. — SPODAJ: NOVA PALAČA OZN STOJI V ČETRTH NEBOTIČNIKOV IN SKOZI OKNA PALAČE JE LEP POGLED NA NAJVIŠJE STAVBE NA SVETU

ZGORAJ: POGLED IZ LETALA NA PALAČO OZN V NEW YORKU. ZDRUŽENI NARODI IMAJO STIRI PALAČE: OD LEVE NA DESNO VIDIMO ZGRADBO GENERALNE SKUPŠČINE, KONFERENČNO POSLOPJE OB REKI, VISOKI NEBOTIČNIK SEKRETARIATA OZN IN MALO KNJIŽNICO

CILJ — AKTIVNO SOŽITJE MED NARODI

OZN se uveljavlja kot razsodnik mednarodnih sporov

Jugoslavija bo ostala izven blokov — Na Vzhodu niso pravilno ocenili sodobnih razvojnih procesov v svetu

KRANJ, 25. OKTOBRA.

Sinoči je bila v kino dvorani »Storžič« proslava Dneva Združenih narodov. Proslave so se udeležili vsi vidni politični delavci, predstavniki oblasti, javnega in kulturnega življenja. O vlogi Združenih narodov in nekaterih aktualnih političnih problemih je govoril član sekretariata Okrajnega odbora SZDL Slavko Beznik. Med drugim je poudaril:

bujajočih se narodov v Aziji in Afriki — potem ni bilo dovolj narodom, ki so krvaveli na številnih frontah, dati samo perspektivo predvojnega statusa quo, marveč jim je bilo treba dati perspektivo resnične narodne osvoboditve in mednarodne enakopravnosti.

LETA TEŽKIH PREIZKUŠENJ ZA OZN

Kljub uspehom, ki jih je Organizacija Združenih narodov do sedaj dosegla na vseh področjih svojega dela, so vendarle še danes vidne negativne posledice, ki jih je zapustilo minulo obdobje hladne vojne. Čeprav so velike sile na moskovski konferenci v oktobru 1943. leta svecano izjavile, da so »dosegle enodušno soglasje tudi v tem, da je odločilnega pomena za njihove nacionalne interese, kakor tudi za interese vseh miroljubnih narodov, da sedanje tesno sodelovanje in vsklajanje vojnih operacij nadaljujejo tudi po končanih sovražnostih«, in čeprav so te principe potrdile tudi na ostalih mednarodnih konferencah, se po končani vojni, ko so začele obravnavati vprašanje, kakšen naj bo ta novi svet, za katerega so se borile, in kakšno naj bo razmerje med silami v njem, nastala nova nasprotja, ki so privedla do razkola, do snovanja ideoloških blokov, hladne vojne in s tem v zvezi do tekmovanja v oboroževanju.

Danes mineva 11. leto, kar je začela veljati Ustanovna listina Organizacije Združenih narodov. Jugoslavija je ratificirala ta pomemben mednarodni instrument že dober mesec prej, 11. septembra 1945. leta z Zakonom o Ustanovni listini Združenih narodov. Ustanovna listina predstavlja soliden temelj svetovne organizacije, ki s proglasitvijo svoje univerzalnosti in načel spoštovanja suverene enakosti, enakopravnosti, miroljubnosti in dajanja medsebojne pomoči sama po sebi negira kakršenkoli drugačen koncept pozitivnega snovanja mednarodnih odnosov.

Toda sodelovanja v okviru Združenih narodov si ni mogoče zamisliti drugače, kot v skladu s temeljnimi principi te organizacije, torej na enakopravni osnovi, spoštuječ suverenost vsakega naroda in države. Če so velike sile hotele v zadnji vojni vključiti v boj proti fašizmu in tiraniji vse napredne sile sveta — računajoč pri tem z ogromno potencialno silo pre-

Združeni narodi so v tem obdobju prestali težko preizkušnjo, kajti velike sile so poskušale uporabiti ta organ kot sredstvo za ideološko vojno, kot svojo propagandno tribuno. Združene narode so določene sile v svetu poskušale prikazati kot nekakšno naddržavo, preko katere so poskušale prikriti vmešavanje v notranje življenje posameznih dežel. V tem obdobju se začne sistematična obstrukcija Združenih narodov s strani Sovjetske zveze in njenih satelitov. Uveljavljajo se poizkusi za revizijo Ustanovne listine Združenih narodov, poslovnika Generalne skupščine itd.

Kljub velikim pretresljam, ki jih je Organizacija Združenih narodov preživela v takih okoliščinah, je vendarle prav v teh trenutkih odigrala ogromno pozitivno vlogo kot arbiter med dvema skrajnostima, preprečujoč s tem oborožen spopad. Tu je treba nedvomno poudariti pomemben stvarni in moralni politični prispevek, ki so ga v obdobju največjih zaostritev dale s svojo aktivno izvenblokovsko politiko države, kot so Jugoslavija, Indija in nekatere druge azijske in afriške dežele.

STABILIZACIJA MEDNARODNIH ODNOSOV

Danes lahko ugotovimo, da so se v svetu močno okrepile sile, ki težijo k miroljubnemu urejanju medsebojnih sporov. Ta stabilizacija v mednarod-

(Nadaljevanje na 3. strani)

OB ZAKLJUČNIH KONFERENCAH KOMUNISTOV V NEKATERIH GORENJSKIH PODJETJIH

Komunisti se usmerjajo k reševanju pglavitnih družbeno-ekonomskih problemov

Centralni komite ZKS in Okrajni komite ZKS Kranj sta izvedla anketo v 15 podjetjih v okraju, ki imajo zaposlenih nad 400 ljudi. Anketa se je nanašala predvsem na delo osnovnih organizacij ZK, samoupravnih organov, sindikalnih in mladinskih organizacij, na vpliv kolektivov na terenih, na povečanje proizvodnosti dela in proizvodnje in na druga ekonomska vprašanja. Organizacije ZK v podjetjih so sklicale pred dnevi tudi konference, ki v nekaterih večjih tovarnah (n. pr. v jeseniški železarni) še nadaljujejo delo po osnovnih organizacijah v posameznih obratih.

Nov dokaz utrditve naše gospodarske politike

Prvi osnutek okrajnega družbenega plana za prihodnje leto že sestavljen

Osnutek predvideva za 5,6% večjo proizvodnjo — Proizvodnjo bodo povečale vse industrijske panoge, razen tekstilne industrije — ISKRA bo znižala cene

Na okrajnem ljudskem odboru pospešeno pripravljajo družbeni plan za prihodnje leto. Po dosedanjih podatkih bo industrijska proizvodnja v prihodnjem letu narasla za 5,6% glede na predviden obseg proizvodnje ob koncu letošnjega leta. Vse kaže, da bo družbeni plan v celoti sestavljen že v novembru, kar po svoje nazorno ilustrira utrditev naše gospodarske politike v letošnjem letu.

Povišanje proizvodnje predvidevajo v vseh industrijskih panogah, razen v tekstilni industriji. Tekstilne tovarne bodo predvidoma izdelale v prihodnjem letu še nekoliko manj (za 0,7%) proizvodov kot letos. Osnovni vzrok za to je še vedno nerazčisto stanje glede tretje izmene v predilnicah. Predilnice so v tekstilni industriji ozko grlo. Če bodo morale v smislu konvencije o prepovedi nočnega dela za žene s 1. julijem prihodnjega leta ukiniti nočno izmeno, ne bo mogoče z ničemer nadomestiti izpad bombažne preje in bodo začle tkalnice v precejšnje težave. Trenutno sicer predvidevajo, da v prihodnjem letu nočne izmene v predilnicah še ne bodo ukinili — nočno delo naj bi se ukinjalo vzporedno z izgradnjo novih predilnic — vendar nejasnosti glede tega vplivajo na proizvodne načrte tekstilnih tovarn za prihodnje leto.

Proizvodnja električne energije se bo v prihodnjem letu povečala za 6%, predvsem zato, ker bodo predvidoma že v januarju spustili v obratovanje agregat v »Tiskanih«. Proizvodnjo bo povečala tudi jeseniška železarna, in sicer za 4,5%. Predvidevajo, da bodo kljub remontu peti številni 1. vilni prihodnje leto 122.000 ton surovega železa, kar je za približno 4000 ton več, kot predvidevajo, da ga bodo izdelali letos. V kovinski industriji, kjer bo v celoti proizvodnja narasla za 9,4%, bo najbolj povečal proizvodnjo kranjski »Kovinar« — kar za 40,6%. Proizvodnjo bosta povečali tudi tovarni »Veriga« in »Plamen«, prva za 10,8 druga pa za 5,7 odstotkov.

V elektro industriji bo kranjska »Iskra« povečala proizvodnjo za 8,7%. Vendar ne bo ostala pri tem. To je edino industrijsko podjetje na Gorenjskem, ki v planu za prihodnje leto predvideva delno znižanje cen, medtem ko se bo dobiček podjetja celo povečal. To dokazuje, da bo znižanje cen doseženo izključno z boljšo organizacijo dela in znižanjem proizvodnih stroškov.

Industrija gradbenega materiala bo v prihodnjem letu za 8,6% več proizvodov kot letos, lesna industrija za 7,3%, industrija celuloze in papirja za 6%, usnja in obutve za 10%. Živilska industrija za 10% in grafična industrija za 14,1%. Pri lesni industriji je treba poudariti, da bo povišanje doseženo predvsem na račun končnih iz-

Na svoji zadnji razširjeni seji je Okrajni komite ZKS ocenil rezultate te ankete. Če povzamemo pglavitne ugotovitve te ocene, potem naj najprej povemo to, da je anketa rodila dokajšnje pozitivne rezultate. Le-ti se kažejo zlasti v tem, da so komunisti v teh podjetjih usmerili svojo dejavnost za reševanje pglavitnih problemov v gospodarstvu in družbeni stvarnosti sploh. V tem pogledu je anketa, ki je hotela usmeriti in pospešiti dejavnost komunistov na teh področjih, povsem uspešna. K temu so izdatno pripomogle tudi zaključne konference komunistov v podjetjih.

KVALITETEN KORAK NAPREJ

Te pozitivne rezultate lahko smatramo kot začetek pomembnega kvaliteta koraka naprej v uresničevanju ekonomske politike, nakazane na znanim posvetovanju pri tovarišu Titu predlansko jesen. Zaključne konference v podjetjih so pokazale, da večina komunistov to orientacijo razume in da se zna zanjo boriti. Komunisti pri tem ventilirajo svoje sile in se na ta način čedalje bolj uveljavljajo.

To začeto delo je treba še poglobljeno in sistematično nadaljevati, saj take naloge kot so borba za povečanje proizvodnosti dela in proizvodnje nikakor niso in ne morejo biti zgolj ne-kakšnečasne trenutne akcije. To akcijo smo dolžni spremeniti v stalno borbo za uresničevanje pglavitnih družbeno-ekonomskih nalog, saj bi v nasprotnem primeru dopustili stagnacijo v razvoju gospodarstva in družbenih odnosov.

Konference komunistov v podjetjih so pokazale, da je večina osnovnih organizacij ZK že pravilno ocenila ta vprašanja in da ohranjajo pobudo še naprej v svojih rokah. Hkrati pa kaže borbo za povečanje proizvodnosti dela in proizvodnje razširiti razen v industriji tudi v drugih gospodarskih vejah, kakor so obrt, trgovina, promet, kmetijstvo itd.

(Nadaljevanje na 2. strani)

ZAKLJUČEK GOSPODARSKE RAZSTAVE NA BLEDU

15. oktobra je bila na Bledu zaključena sezonska gospodarska razstava, ki jo vsako leto prireja »Bled Commerce«.

Ta razstava je bila tudi letos zelo uspešna, saj je na njej sodelovalo 105 podjetij iz vse države.

V knjigi vpisov je moč prebrati vrsto pohvalnih izjav, predvsem inozemskih obiskovalcev. Razstavo si je ogledalo 118.561 ljudi. Prireditelji razstave so še posebej ponosni na obisk maršala Tita.

KITAJSKA VOJAŠKA DELEGACIJA V »ISKRI«

Kranj, 25. oktobra.

Danes dopoldne si je ogledala tovarno »Iskra« v Kranju kitajska vojaška delegacija, ki se že dlje časa mu-di na obisku v naši državi. Kitajska delegacija so spremljali po poti skozi tovarno zastopniki množičnih organizacij in uprava podjetja.

S. B.

NAŠ RAZGOVOR

S poštno torbo iz Škofje Loke na Križno goro

Jutro na Pošti v Škofji Loki...

Pismonoše hite polniti svoje torbe, kajti urni kazalec bo vsak čas pokazal osem. Tedaj namreč odhajajo. S pošto so se dobro založili — ta ali oni bi celo prav rad odstopil kak paketič tovarišu, ki ima morda danes samo pisma.

Med tistimi, ki jih čaka najdaljša pot, je Lojze Hafner. Povedal mi je, da se bo ustavil v Stari Loki, v Vincarjih, Veštarju in Trnju, nato pa bo stopil še kako urico navkreber do Križne gore in Planice. Pred četrto uro popoldne pravi, da ga ne bo nazaj. Na tak sprehod v hribe pa gre le vsak drugi dan.

Veste, pozimi pa še to ne gre, če so pota zasnežena, je dejal. »Pošto

puščamo tedaj kar v dolini. V tiste hribovske vasi zahajam prav rad, saj sem doma pod Križno goro.«

»Se vedno?«

»Ne, zdaj stanujem z družino v Virlogu, 20 minut iz Škofje Loke. Domačijo v Trnju so nam med vojno požgali okupatorji. Takrat so mi ustrelili tudi očeta. Mater so s štirimi majhnimi otroci odpeljali v koncentracijsko taborišče v Nemčijo. V partizanih je bilo 7 bratov in ena sestra. Me ne so s pošte v Škofji Loki premestili v Beljak. Od tam sem ušel z gozdove in se priključil narodnoosvobodilni vojski. Po osvoboditvi smo z združenimi močmi obnovili domačo hišo.«

»Ste zadovoljni s svojimi poklicem?«

»Zelo. Ljudje so me povsod veselili, pa naj prinesem časopise ali pisma. Posebno zadovoljni so takrat, ko prejmejo pakete ali denar. Z njimi vred sem dobre volje, kadar jim ustrežem. Službo pismonoše opravljam od 1942. leta. Že kot šestleten fantiček sem izrekel doma to željo. Takrat mi je najbolj ugajala imenitna kap uniforma, ki jo je nosil naš pismonoša. Iz osnovnošolskih let pa mi je ostalo še eno veselje. Zelo rad pišem pesmi. Iz partizanskega življenja v loških hribovih jih imam kar celo zbirko,« je pripovedoval.

Večino teh pesmi zna tovariš Hafner na pamet, zato mi je tri brez odlašanja povedal. Več ni ugnil. Tovariši so s pošto že odšli in tudi on je moral pohiteti.

J. O.

LOJZE HAFNER

DRUŽBENI SKLADI IN NJIHOVO KORISČENJE

Kljub proračunskim težavam, s katerimi se borijo vse občine, le-te letos razpolagajo v celoti s precej večjimi sredstvi, kot v prejšnjem obdobju. Ta sredstva pa so — za razliko od prejšnjega leta — namensko odredjena. Ustanovljeni so skladi za gradnjo stanovanj, za pospeševanje kmetijstva, za vzdrževanje cest, voda, napredek obrtništva itd.

Na namensko porabo skladov pa občine niso bile dovolj pripravljene. Ponekod je še vedno prevladovala težnja, da se po lastni uvidenosti razpolaga s temi skladi. Tako je prišlo do grobih prekrškov pri uporabi namenskih sredstev. V železnih n. pr. so hoteli iz sredstev kmetijskega sklada financirati izgradnjo vodovoda v Čenčju, v Kranju so namenili iz sredstev, namenjenih za obrtništvo, graditi zdravstveni dom. Takih primerov je še več. Vsekakor taka samovolja bistveno pači splošno smer gospodarske politike in pomaga do novih nesorazmerij med posameznimi gospodarskimi panogami in družbenimi službami. Zato bo treba v prihodnje vzpostaviti upravne organe posameznih skladov, da bodo z večjo družbeno odgovornostjo kontrolirali uporabo namenskih sredstev.

Nepripravljenost se nadalje izraža tudi v tem, da bo ostalo letos precej sredstev v skladih neizkoriščenih. To velja zlasti za stanovanjski sklad. Po približnih cenitvah bo v vsem okraju letos porabljenih le slabih 50% celotnega sklada za gradnjo stanovanj. Velik del teh sredstev pa je bil dodeljen predvsem privatnim graditeljem, medtem ko gradnja na zadružni osnovi skorajda ni, čeprav je bilo v letošnjem družbenem planu sprejeto načelo, da se bo podpirala predvsem ta oblika zidanja stanovanjskih zgradb. Na jesenih je v stanovanjskem skladu letos 150 milijonov dinarjev, izkoriščenih pa jih bo le 17 milijonov. Najboljše je v tem pogledu v Kranju, vendar tudi tu ne bodo izkoriščeni vsa sredstva. (V celoti bodo izkoriščeni le krediti za privatne gradnje.)

Ljudski odbori morajo zaradi takega stanja položaj temeljito proučiti. V pripravi na sprejem družbenega plana za prihodnje leto, ki so že v teku, bo treba določiti tudi smotnejše koriščenje namenskih skladov. Samo na tej osnovi si je mogoče zamisliti popolno udržitven novega gospodarskega sistema.

S. Beznik

Do 29. novembra mlečna restavracija tudi v Tržiču

Tržičanom se bo že konec prihodnjega meseca uresničila želja po ustanovitvi mlečne restavracije. Občinski ljudski odbor je za te potrebe pokazal veliko razumevanja. Z lastnimi sredstvi bo zagotovil preureditev prostorov v bivši gostilni »Pri Bastelnu« na Trgu svobode. Opremljeni bodo na najsodobnejši način in bodo ustrezali vsem higienskimi predpisom. Tudi kuhinja bo dovolj prostorna. V teku so pogajanja z Zadružno mlekarico Kranj, ki naj bi prevzela celotno poslovanje nove restavracije. Občini bo plačevala le skromno najemnino, inventar pa bo lahko uporabljala zastoj. Gostom naj bi na predlog ObLo nudila enaka jedila kot v mlečni restavraciji v Kranju.

Komunisti se usmerjajo k reševanju pglavitnih družbeno-ekonomskih problemov

Potrebna je močnejša aktivizacija sindikalnih organizacij in organov samoupravljanja

So pa pomanjkljivosti, ki ovirajo doseganje še večjih uspehov pri povečanju proizvodnosti dela in proizvodnje. Tako ponekod osnovne organizacije ZK v podjetjih sicer razpravljajo o produktivnosti, vendar ne reagirajo dovolj naglo, dosledno in primerno na nekatere negativne pojave in tendence, ki se že porajajo ob uresničevanju te izredno pomembne družbeno-ekonomske naloge (n. pr. ob analitičnem ocenjevanju delovnih mest v železnici ipd.). Značilna pomanjkljivost je tudi v tem, da komunisti še niso za to akcijo aktivizirali tudi sindikalnih organizacij kot najbolj množične politične sile v proizvodnji. Podobna ugotovitev velja za mobilizacijo organov samoupravljanja in celotnih kolektivov. Nenehno povečanje proizvodnosti dela in proizvodnje mora postati centralna naloga organov delavskega upravljanja, ki naj bodo pobudniki in usmerjevalci pri uresničevanju te naloge.

Tehnično inteligenco vrednotimo po njenem prispevku k dviganju proizvodnosti

Akcije povečanja proizvodnosti dela in proizvodnje nikakor ne more uspešno opravljati zgolj ožer krog vodilnih ljudi v podjetju, marveč je treba vanje vključiti tudi vse tehnično inteligenco, zlasti pa še razgledaneje delavce. Prav bi bilo, da začnemo vrednotiti tehnični kader v podjetjih predvsem po tem, koliko je vsak posameznik iz teh vrst sposoben in pripravljen prispevati k izpolnjevanju organizacije dela in k dviganju proizvodnosti dela. Nekateri strokovnjaki — komunisti se ne oslanjajo dovolj na

sodelovanje delavcev komunistov, po drugi strani pa je tu in tam čutili podcenjevanje tehničnega kadra. Bolj kot doslej kaže v posameznih podjetjih pravilnejše opredeliti izredno vlogo tehnične inteligence pri izpolnjevanju organizacije dela in pri povečanju proizvodnosti dela. Temu primerno je treba vzpostaviti oziroma izboljšati odnose do tega kadra, zahtevati od njega, da vključi svoje znanje in sposobnosti v to delo, hkrati pa mu dajati tudi ustrezno priznanje.

Borbo za večjo produktivnost naj spremlja nenehna skrb za človeka

V nekaterih podjetjih je še moč opaziti tudi odtariganost upravnih organov od aktivnosti političnih organizacij v podjetju. Proces povečanja proizvodnosti dela in proizvodnje pa nikakor ne bomo mogli uspešno pospeševati zgolj z enostranskimi, s tehnokratskimi in organizacijskimi ukrepi, če se ne bomo oslanjali hkrati in predvsem tudi na zavest delavcev in uslužbencev, na organe samoupravljanja, politične organizacije in celoten kolektiv. Ta naloga je tako obsežna in težavna, da jo bomo zmogli le, če bomo združili vse sile v podjetjih, če bomo nastopali zelo enotno in organizirano. Tako na

pr. v kranjski »Iskri« prav razcepjenost subjektivnih sil otežkoča doseganje še večjih uspehov. Skoro v vseh podjetjih pa pozabljajo, da je treba hkrati vzporedno s povečanjem proizvodnosti dela nenehno krepiti tudi skrb za ljudi (delovni pogoji, higijensko-tehnična zaščita, prav tako pa tudi splošen lokalni standard itd.). Obstojajo namreč številne možnosti, da standard delavcev in uslužbencev tudi pri obstoječih možnostih izboljšamo (denimo, z dobro urejeno trgovino, obrtjo, s stanovanji, menzami, samskimi domovi, skrb za otroke in družine delavcev itd.). Pri tem kaže opozoriti tudi na možnosti pri konstituiranju skladov (za samostojno razpolaganje pri podjetjih, nekateri skladi pri ljudskih odborih, ki letos ne bodo v celoti izkoriščeni ipd.). Najučinkovitejša pot k temu pa je ta, se delavci in uslužbenci kot člani samoupravnih organov v komunah borijo za uresničitev teh problemov, ki vplivajo na standard. Borba za večjo proizvodnost dela in proizvodnje torej ne sme potekati samo znotraj tovarniškega obzidja, marveč tudi v lokalni skupnosti, torej na dveh frontah hkrati.

Pri pospeševanju proizvodnosti dela so zelo pomembni nekateri posebni organi, ki služijo v te namene (republiški Zavod za proučevanje organizacije dela in varnosti pri delu, ustrezni organi v okraju in v podjetjih), ki pa jih je treba hitreje razvijati in jih kadrovske ter organizacijsko krepiti. Hkrati je treba z njihovo dejavnostjo

še bolj kot doslej seznanjati kolektive in celotno dejavnost, tako da bomo vsak ukrep za večjo proizvodnost dela čimbolj pojasnili slehernemu delavcu in uslužbencu.

Vključevanje mladih delavcev v ZK

Občinske komiteje ZK čaka naloga, da pomagajo usposabljanju predvsem osnovne organizacije ZK v podjetjih za uresničevanje teh smernic. Kar naj postane značilnost v metodi dela komunistov. Pri tem se pojavlja tudi potreba po smelejšem vključevanju mladih delavcev v vrste Zveze komunistov; v tem pogledu je položaj ugoden zaradi svežih revolucionarnih elementov, ki nastopajo v delu komunistov. Hkrati pa je treba tudi odločnejše izločevati iz Zveze komunistov take posameznike, ki s svojimi anarhističnimi težnjami ovirajo napore komunistov pri povečevanju proizvodnosti dela in proizvodnje ter pri reševanju drugih družbeno-ekonom. problemov. Omeniti kaže tudi to, da si ponekod posamezni delavci še ne upajo konstruktivno kritizirati raznih napak. Se krepkeje se je treba zato boriti, da bodo ljudje brez strahu povedali svoja mnenja. Ta sproščenost se je na zadnjih konferencah že močno uveljavila skoro v vseh podjetjih, (zlasti značilno je to za konferenco v »Savi«), treba pa jo je dalje negovati in krepiti.

Rezultati ankete v našem okraju kažejo, da so aktivni komunisti pravilna oblika dela komunistov v podjetjih, kjer ni osnovnih organizacij. Praksa pa kaže, da je umestno formirati v večjih podjetjih samostojne osnovne organizacije namesto stalnih aktivov, kar pa bo bržkone treba proučiti konkretno za vsak posamezen primer posebej.

Akcijo za proučevanje proizvodnosti dela in proizvodnje je treba poglobljeno in sistematično nadaljevati z združenim, enotnim naporom vseh subjektivnih sil; pri krepitvi te aktivnosti komunistov predvsem v osnovnih organizacijah pa bodo morali nuditi svojo pomoč občinski in tudi Okrajni komite.

POŠTA V CERKLJAH IMA NOVE PROSTORE

Pred dnevi se je krajevna pošta v Cerkljah preselila v nove prostore, ki so jih preuredili iz starega lokala v Hribarjev hiši. Za te namene so porabili 500.000 dinarjev, sedaj pa bi potrebovali še 1 milijon dinarjev, da bi kupili Avtomatsko telefonsko centralo. Vsi potrebni priključki so že montirani. Avtomatska telefonska centrala je za občino Cerklje vsekakor potrebna, saj je do sedaj 16 telefonskih aparatov vezano na uporabo le v času, ko ima pošta uradne ure. Z montiranjem ATC bo število telefonskih naročnikov naraslo, saj je še mnogo krajev v občini, ki nimajo svojega telefona, kar bi bilo iz zdravstvenih in požarnovarnostnih razlogov neobhodno potrebno.

Carman

nobenih sadov in je vsako upanje na sporazumno rešitev pripeljala le v slepo ulico. Prav taka politika je narokovala tudi pustolovsko ugrabitev predstavnikov alžirskega uporniškega gibanja.

Toda to je bila le Pirova zmaga za pariško vlado. Z aretacijo alžirskih prvakov so Francozi resda preprečili, da bi se dvojni sestanek med maroškim sultanom in tuniškimi premierom spremenil v trojno ob sodelovanju alžirskih voditeljev. S to »politično nepravilnostjo« pa so hkrati tudi dosegli, kot je izjavil uradni predstavnik tuniške vlade, da se bo »tuniška konferenca spremenila v vojno posvetovanje vse Afrike«. Namesto upornega Alžira si je tako Francija nakopala na vrat tudi sovražnost Maroka in Tunisa, dveh dežel in bivših francoskih protektoratov, s katerima je Francija dozdaj vzpostavila raznoro dobro in tesne odnose.

Francoska vlada se je takoj ob prvih reakcijah zavedla kočljivega položaja in je sredi noči sklicala izredno sejo vlade. V poslanski zbornici pa je ministrski predsednik Mollet kljub grmečim in krvavim opominom z onstran Sredozemskega morja udaril na že tolikokrat ponovljeno struno: »Svečano izjavljamo, da Francija ne bo nikdar zapustila Alžira, pa naj se zgodi karkoli, je patetično vzklil Mollet. Javnost pa se namesto vlade sprašuje, mar bo res potreben novi Dien-Bien-Fu (trdnjava v Indokini, kjer so francoske čete doživele odločilen poraz) in ponovitev indokitajske tragedije, da se bodo spametovali nekateri zakrknjeni francoski politiki, ki si še danes ne upajo pogledati stvarnosti v oči? Rdeče nebo nad Severno Afriko je grozeč opomin in čim prej ga bodo v Parizu pravilno doumili, tem prej bo boljše zanje in za mir na tem občutljivem področju.

MARTIN TOMAZIC

TE DNI PO SVETU

Madžarski radio poroča o nemirih, ki so izbruhnili včeraj zlasti v Budimpešti. Studentje univerze in visokih šol so priredili skupno z nekaterimi organizacijami velike demonstracije, ki so bile prvotno s strani notranjega ministrstva prepovedane.

Dramatičnim dogodkom v Budimpešti je sledilo izjemno stanje in izvolitev novega vodstva CK Madžarske delavske Partije in nove vlade. — Novi predsednik ministr. sveta je postal Imre Nagy.

Na ulicah Budimpešte je prišlo tudi do oboroženih spopadov in kot poroča madžarski radio, so fšistični reakcionarni elementi napadli javna poslopja in tudi enote javne varnosti.

Na pomoč so prihiteli madžarske in tudi sovjetske čete, ki so trenutno na Madžarskem. Vojaške enote sedaj vzpostavljajo red na ulicah.

Madžarskemu ljudstvu pa je spregovoril novi predsednik vlade Imre Nagy: »Govorim vam v odgovornosti političnih trenutkih... Vse možnosti so, da bi vlada uveljavila svoj program s podporo madžarskega naroda in s podporo komunistov. Bistvo tega programa je: široka demokratizacija madžarskega javnega življenja, madžarska pot v socializem v skladu z našimi posebnostmi, velikimi nacionalnimi cilji ter splošnim in temeljitim izboljšanjem življenjskih pogojev delovnih ljudi.« — Imre Nagy je nato pozval delavce, naj čuvajo svoje stroje in tovarne. »Mir, disciplina in red«, je podčrtal Nagy, »je zdaj najvažnejše geslo!«

»Gre za našo prihodnost.« je pripomnil Imre Nagy. »Pred nami je pot narodnega preporoda. Podprite vlado! Zagotovite nadaljnje mirno, konstruktivno in ustvarjalno delo! Zagotovite, da bo vsak delovni človek naše dežele nemoteno delal za svoje korist in v korist bodočnosti svoje družine! Vstopite na stran Partije!... Bodite prepričani, da bomo ušli se na napakah v minulosti, našli pravo pot v izgradnji naše domovine!«

Novi sekretar CK ZDP Poljske Wladislaw Gomulka je govoril več stotisoč zbranim Varšavcem na velikem trgu Defilamu.

V svojem govoru je Gomulka poudaril, da je žela Poljska v minulem obdobju uspeha, da pa je bilo tudi mnogo napak. Zato pričakovani uspehi niso bili doseženi... »Ljudje, ki so se kompromitirali, ne morejo ostati na vodilnih položajih, je poudaril Gomulka. — Zdej se mora nujno razvijati delavska demokracija.

Na koncu je Gomulka poudaril, da bodo notranje zadeve na Poljskem odvisne predvsem od Poljakov samih.

KRATKO TODA ZANIMIVO

SPET PROMETNA NESREČA
ZARADI VINJENOSTI SOFERJA

V torek zvečer se je z motornim dvokolesom peljal po cesti II. reda v smeri Senčur—Kranj Milan Tome 5 Primskovega. Iz Senčurja je vozil kakih 100 m po skrajni levi strani ceste in ker ni obvladal vozila, je s pedalom zadel v lesen kol plotu, nato pa se s prednjim delom zaletel v drugi kol. Tedaj ga je vrglo preko motorja na cesto ter je dobil močnejše udarce po glavi in ostalih delih telesa. Organi javne varnosti so bili takoj na kraju nesreče. Ponesrečenca so prepeljali v kranjski zdravstveni dom.

PREMIERA V SENCURJU

KUD Svoboda Senčur uprizarj v soboto in nedeljo v Prosvetnem domu v Senčurju komedijo v 3 dejanjih »Pogospodena butica«. Uprizoritev bo združena s proslavo 150-letnice rojstva pisatelja Jovana Sterije-Popovića in 80-letnice njegove smrti.

OBRATNA NEZGODA
NA JAVORNIKU

23. oktobra ponoči se je ponesrečil v železnici na Javorniku Leopold Alzel, ki je pri premikanju padel pod kolesa vlaka. Padec je bil tako nesrečen, da je pri tem izgubil desno nogo nad kolonom.

SAMOMOR ZABRADI NESREČNE LJUBEZNI

V nedeljo si je vzel življenje Ivan Pelenjak, elektromonter v Hidrocentrali Moste. Napravil je samomor z voljo tega, ker mu starši njegovega dekleta niso dovolili poroke.

SADJARNA RAZSTAVA
V RADOMLJAH

Kmetijska zadruga Radomlje je v soboto, 20. t. m. odprla skrbno pripravljeno sadjarsko razstavo. Razstavljene so najboljše sorte jabolk, hrušk in grozdja ter naprave za predelavo sadja v sadne sokove. Razstavljalci bodo za najkvalitetnejše pridelke prejeli priznanja.

»LEK« SE BO OSKRBEL Z VODO
Tovarna »Lek« pri Mengšu je v zadnjih letih znatno razširila obrat. Industrijsko vodo je dobivala po cevovodu iz Mlinšice iz bližnjih Preserjev. Ker so potrebe po industrijski vodi mnogo večje kot so kapacitete ozkih cevi, so pred kratkim začeli polagati nove cevi, po katerih bo dotekalo toliko vode, da jo nikoli ne bo zmanjkalo.

LJUDJE IN DOGODKI

Letalska pustolovščina nad severno Afriko

Ali so v Parizu pričakovali tak odmev na nasilno ugrabitev petih voditeljev alžirskega narodno-osvobodilnega gibanja ali ne, pravzaprav pri ponedeljkovem dogodku niti ni več važno. Vsa Severna Afrika je enodušno obsodila ravnanje francoskih oblasti, pa najsib krivec med vlado v Parizu ali pa v Robertu Lacostu v Alžiru.

Zadeva je bila prej podobna napeti kriminalki kot političnemu dejanju. Francoski reaktivni lovci so v nočnem mraku prisilili maroško transportno letalo, da je pristalo na alžirskem letališču. Ze pred tem pa so pozivali francoskega pilota, naj se takoj spusti. Če se je pilot vdal tem pozivom, ni znano, vsekakor pa se je moral ukloniti grozečemu obkroževanju oboroženih lovcev. Francoske oblasti so aretirale vse potnike v letalu, glavni namen pa je bil seveda vključiti pet alžirskih voditeljev, ki so potovali iz Maroka v Tunis, da bi se udeležili razgovorov med maroškim sultanom Ben Jusufom in tuniškimi premierom Habibom Burgibo.

Zračna zaseda, ki jo je tuniški minister za informacije imenoval »gusarsko dejanje« francoskih oblasti, je zbudila nepopisen val ogorčenja po vsej Severni Afriki. Od Tunisa do Casablance se je arabsko prebivalstvo dvignilo kot en sam mož. Alžir, Maroko in Tunis je zajel velikanski plamen splošnih stavk in protestnih demonstracij. Uporniške sile v Alžiru so začele že naslednji dan z novo ofenzivo in so samo v torek zjutraj zaznamovali 10 diverzantskih akcij sredi mesta Alžira. Padle so tudi prve žrtve, evropske in arabske. V Ma-

roku in Tunisu vodilne stranke, »Istiklal« in »Neodestur« vpisujejo prostovoljce za boj v Alžiru. Prihajajo tudi novice o spopadih med francoskimi četami ter maroškim in tuniškimi prebivalstvom.

Tuniška vlada je zasedala na izredni seji in je sprejela sklep o uvedbi obsednega in pripravnega stanja v vsej deželi. Podobne ukrepe so sprejeli tudi v Maroku. Tuniški premier je poklical francoskega veleposlanika in mu odkrito sporočil, da to dejanje francoskih oblasti »izziva nevarnost vojaškega obračunavanja med vso Afriko in Francijo«. Tuniška vlada je tudi odpoklicala svojega veleposlanika iz Pariza, to pa je korak, ki ga storijo vlade le v primeru skrajne zaostritve odnosov. Maroški sultan je izjavil, da lahko ukrep francoskih oblasti privede do prekinitve diplomatskih odnosov med obema deželama.

Revolt, ki ga je zbudila nepremišljena pustolovščina pod alžirskim nebom, je rezultat upravičenega nezadovoljstva med arabskim prebivalstvom Severne Afrike. Oba bivša protektorata, Tunis in Maroko sodita, da je to groba kršitev njune suverenosti in državne samostojnosti. Maroški sultan je izjavil, da so bili alžirski voditelji njegovi gosti in so na njegovo vabilo in odgovornost potovali v Tunis. Ogorčenje je bilo razumljivo pri vsaki neodvisni državi, tembolj pa je poudarjeno pri državah, ki so se komaj iztrgale tujemu jarmu in težko pridobljeno svobodo ljubosumno čuvajo.

Aretirani alžirski voditelji bi se morali v Tunisu udeležiti konference

med obema vodilnima državnikoma Maroka in Tunisa. Na tem sestanku so nameravali proučiti razna vprašanja, ki zanimajo obe z neodvisni severnoafriški državi, prav tako pa so skušali pripraviti načrt za rešitev spora med Alžirom in Francijo. Konferenca bi verjetno tudi postavila temelje zamisli maroškega sultana o bodoči »severnoafriški skupnosti«, ki bi vključevala vse tri dežele, vstevši Alžir, in bi se opirala na tesno sodelovanje s Francijo. Nekateri opazovalci so bili mnenja, da bi bila konferenca koristna tudi za pariško vlado, ker bi verjetno ustalila odnose z bivšima protektoratoma in jih postavila na zdrave temelje, hkrati pa bi tudi bržčas odprla pot za rešitev alžirske drame.

Maroko in Tunis sta namreč globoko zaskrbljena spričo neugodnega razvoja alžirskega vprašanja in to ne samo, ker se čutila solidarna s tamkajšnjim arabskim prebivalstvom, pač pa tudi, ker se zavedata, da je njun lastni nemoten razvoj ogrožen, dokler na njunih mejah odmevajo strelci. Obe državi sta zato pokazali »dobro voljo«, da posredujeta med Alžirom in francosko metropolo. Tuniški premier Burgiba in sin maroškega sultana Mulaj Hasan, sta samo v zadnjem mesecu dni trikrat potovala v Pariz, da bi proučila »teren« in možnosti za takšno posredovalno akcijo. Toda razprava v francoski skupščini je zavrnila vse take poskuse in pokazala, da Francija še nima namena reševati tega bolečega vprašanja za zeleno mizo skupaj z alžirskimi uporniki. In to kljub temu, da trmasta politika »pomirjevanja« s silo doslej še ni rodila

OZN se uveljavlja kot razsodnik mednarodnih sporov

(NADALJEVANJE S 1. STRANI)

Nih odnosih je bila dosežena: Prvič, na osnovi določenega materialnega ravnesja med silami v svetu. Drugič, na moči atomskega orožja, ki je privedlo vojskovanje do absurda. Tretjič, pod pritiskom vsega naprednega svetovnega javnega mnenja, ki vse bolj glasno obsoja vsakršne poskuse medsebojnega fizičnega obračunavanja, kar vidi v njih nevarnost za uničenje človeštva.

Seveda vsi faktorji, ki smo jih našli in ki pogojajo izboljšanje mednarodnih odnosov, niso kdo ve kako stabilni. Zato ne morejo biti sami sebi namen, marveč so lahko samo osnova, ki jo miroljubne dežele uporabljajo za pospešeno obravnavo in reševanje še nerešenih svetovnih problemov in za vzpostavljajanje mednarodnega zaupanja. S tem krepijo osnovo trajnega miru.

Ogromen razmah proizvajalnih sil in pa epohalna znanstvena odkritja sedanjega časa, vse to nujno terja vse večjo povezavo med vsemi deželami na svetu. Danes si ne moremo več predstavljati sveta, ki bi bil razbit na mnogo samih vase zaprtih držav, niti razdeljenega na dva bloka. Gospodarska povezanost današnjega sveta je postala zgodovinska nujnost. Politični odraz te nujnosti pa je politika aktivne koeksistence. Politika aktivne koeksistence je edino pravilen izraz teženj sodobnega sveta. To ni samo taktika določenih držav v določenem obdobju, kot so to poizkušali in še poizkušajo dokazati posamezni dogmatiki, sklicujoč se pri tem na Leninovo tezo o aktivni koeksistenci, ki naj bi po zmagovitvi Oktobrske revolucije pomagala mladim sovjetskimi republikam najti samo predah za notranjo utrditev. Kdor ocenjuje politiko aktivnega sožitja med narodi zgolj kot taktiko, samo kaže, da je za cela tri desetletja zaostal za razvojem.

Današnja doba se bistveno razlikuje od one pred 80. leti. Na eni strani je v današnjem obdobju po vsem svetu že precej držav, katerih ljudstva, premagajoč večje ali manjše težave, gradijo, vsako na svoj specifičen način, novo, socialistično družbo. Na drugi strani doživlja v današnjem svetu imperializem, ki se je pred 30. leti bahotil domala po vsem svetu, svojo negacijo v obliki državnega kapitalizma. Izgublja se pojem privatne lastnine nad proizvajalnimi sredstvi, ki jih prevzema v roke država. Danes ne gre več za obrambo socializma v določenih regionalnih okvirih, marveč za njegov razvoj v svetovnem merilu. Ta razvoj pa se lahko zagotovi in pospeši le ob zagotovitvi miru in sodelovanja med narodi.

NAPORI JUGOSLAVIJE ZA OHRANITEV MIRU

Seveda je popolnoma jasno, da bodo ti procesi, ki naj bi privedli do boljše razumevanja med narodi, dolgotrajni in zelo težavni. Nasprotno, ki so ostala kot žalostna dediščina hladne vojne, in ki imajo svoje korenine v ekonomski in družbeni strukturi današnjega sveta, se ne dajo odpraviti kar čez noč. Zato pri tem delu ni pričakovati hitrih uspehov, prav tako pa nas tudi trenutni neuspehi in zapletitjaji, do katerih bo prav gotovo še prišlo; ne smejo razočarati.

Danes je še vedno odprtih več perečih mednarodnih problemov, od katerih mnogi že dlje časa terjajo rešitev. Gledišča posameznih dežel in skupin držav o teh problemih še zdaj niso vsklajena in to v določenih trenutkih še vedno privaja do občasnih trenj in zaostritvev. Komisija Združenih narodov za kontrolo nad atomskim orožjem je bila n. pr. ustanovljena že na drugi moskovski konferenci decembra 1945. leta, vendar od sedaj v njenem delu ni bil zabeležen bistven napredek. Določene rezultate, ki so bili v zadnjem času doseženi v razpravah za zmanjšanje splošne oborožitve, je treba vsekakor pozdraviti. Prav tako so pozitiven prispevek k stabilizaciji miru v svetu tudi odločitve posameznih držav, da mimo splošnega sporazuma o razorožitvi zmanjšajo svoje vojaške efektivne.

POSREDOVANJE ZN V SPORIH ZA SUEZ

V današnjem obdobju obstajajo na Zahodu še vedno določeni elementi, ki zavirajo hitrejši proces normalizacije odnosov. Če navajamo nekatere negativne tendence, ki so se v politiki zahodnih držav v zadnjem obdobju uveljavile, ne moremo mimo napačne reakcije določenih zahodnih krogov v vprašanju Suez. Kljub temu, da lahko z zadovoljstvom ugotovimo, da je ob posredovanju Združenih narodov problem Suezja spejšan na pot medsebojnih pogajanj med državami v sporu, kar edino lahko da pozitivne rezultate, vendarle ne moremo brez obzora mimo nestrpnega stališča, ki sta ga v tem vprašanju pokazala predvsem britanska in francoska vlada, s tem da sta se zatekli celo k oboroženim grožnjam, kakor tudi ne mimogradijski deklaraciji in v komuniciraju

ugotovitve, da je prišlo do zaostritve sušeskega vprašanja v času in na način, ki ni prav nič primeren za nadaljnjo konsolidacijo odnosov med državami v svetu. Sporna vprašanja se v današnjih pogojih, ko je mednarodno zaupanje še na zelo slabih nogah, namreč ne morejo uspešno urejati, če konkretna rešitev, ki jo zahteva ena ali druga stran, bistveno kvari odnos sil v svetu, to se pravi tisto nestabilno ravnotežje, na katerem počiva sedanja tendenca popuščanja napetosti. Vsako porušenje sedanjega ravnotežja nosi v sebi nevarnost, da ustvari nova nezaupanja med državami, kar ne more voditi drugam kot nazaj v hladno vojno.

GOSPODARSKA POMOČ IN KONCESIJE

Nadalje je še vedno odprto vprašanje dajanja gospodarske pomoči nezadostno razvitim državam. Če gledamo svet kot celoto, potem nam padejo v oči ogromne razlike, ki ločijo na eni strani visoko razvite industrijske dežele od primitivnega, naturalnega gospodarstva zaostalih narodov. Odstranitev teh kričečih nesorazmerij postaja iz dneva v dan vse bolj nujna. Tega ne terjajo samo interesi nerazvitih držav, marveč tudi gospodarsko razviti, kajti če nečemo, da bi prišlo do stagnacije njihovega lastnega gospodarstva, morajo razvijati gospodarstvo tudi v nerazvitih državah. Toda gosp. pomoč nerazvitim državam se daje s strani razvitih dežel samo v zvezi z določenimi pogoji in koncesijami. Zato obstaja v sedanjem času bojazen, da se hladna vojna med dvema blokoma sprevrže v gospodarsko vojno med dvema ekonomsko najmočnejšima nosilcema teh blokov. Ta bojazen je upravičena zato, ker dajanje gospodarske pomoči obe strani še vedno gledata z izrazito blokovskih pozicij in pričakujeta od nje določene politične koristi, vsaka za svoj tabor. Da se odstrani ta nevarnost, bo treba v prihodnje tudi na tem področju bolj okrepiti vlogo Združenih narodov. Organizacija Združenih narodov bi bila v tem primeru najmerodajnejši organ, preko katerega bi se lahko dajala gospodarska pomoč nerazvitim področjem na svetu, ne da bi pri tem obstajala bojazen, da bi bila ta pomoč spremljana z vnašanjem v notranje zadeve določenih držav. Zato vse napredne sile v svetu, vključno Jugoslavija, vztrajno podpirajo tako rešitev.

Nadaljnji zaskrbljujoči pojavi so glasovi o zvišanju vojaških proračunov, ki so že tako zelo visoki, v prihodnjem 1957. letu. V Združenih državah Amerike nameravajo menda zvišati naslednje leto vojaške izdatke za 6 do 7%.

ZAHOD POSKUSA SNOVATI ZVEZE

Prav tako na Zahodu v zadnjem času, kljub krizi, ki jo očitno preživlja vse vojaške tvorbe iz hladne vojne, še vedno snujejo načrte o novih pakih in zvezah. Ta nova pakomanija je, kljub temu, da ne uživa skoraj nobene podpore prizadetih držav, vendarle zaskrbljujoč pojav. Prav v zadnjem času se je začelo govoriti o potrebi nekega pakta za zahodno Sredozemlje. Vendar prizadete države, predvsem severnoafriške, odklanjajo to zamisel. Zato so se ameriški vojaški strokovnjaki odločili, da bodo pač utrdili že obstoječi Iberijski pakt, ki vključuje Španijo in Portugalsko. Na nedavnih razgovorih v Madridu je bilo doseženo soglasje, da se poveča število vojaških oporišč Združenih držav Amerike v Španiji in na Portugalskem. Nadalje je prav v zadnjem obdobju Argentina dala pobudo za osnovenje pakta za obrambo južnega Atlantika, ki naj bi vključil vse latinsko-ameriške države. Vendar je ta pobuda ostala brez odmeva, republika Čile pa je celo odkrito nastopila proti temu paktu. Nekako v istem času je Južnoafriška Unija dala pobudo za formiranje organizacije za obrambo Afrike, ki bi bila preko Velike Britanije povezana s Severnim Atlantskim paktom. Če upoštevamo negativno stališče večine svobodnih afriških držav do blokov in vemo, da je nosilec te ideje Južnoafriška Unija, potem nam postane jasno, da naj bi to bila pravzaprav organizacija za obrambo Afrike pred Afrikanci in njihovimi narodnoosvobodilnimi gibanji.

NA VZHODU TEORETIZIRAJO O ČISTEM, POLITIČNEM IN NEČISTEM SOCIALIZMU

Na drugi strani pa se prav tako vidi, da tudi na Vzhodu še niso razčistili z določenimi blokovskimi tendencami in nazori. Se vedno niso pravilno ocenili sodobnih razvojnih procesov v svetu in v tem smislu še vedno vztrajajo na teoriji o tako imenovanem socialističnem taboru in o čistem, polčistem in nečistem socializmu.

Zanimivo je, da so nekateri državniiki v Sovjetski zvezi videli v beo-

PO PARTIJSKI KONFERENCI V „SAVI“

Po krepko začrtani poti

Konferenca aktivna Zveze komunistov v tovarni »Sava« Kranj sodi po problematiki in sklepih, ki so jih sprejeli, vsekakor med najbolj uspešne tovrstne konference delovnih kolektivov na Gorenjskem.

Sama konferenca je odprla vrsto problemov, ki so jih neposredno navajali članj kolektiva, o katerih pa ni bil podrobno seznanjen niti upravni odbor, niti delavski svet, niti sindikalna in niti organizacija Zveze komunistov. To slabost pa so sedaj po konferenci odstranili in kot kaže uspešno zaorali ledino. Sadovi se bodo sicer pokazali šele čez čas, pozitivno pa je, da so se nemudoma spoprijeli s pomanjkljivostmi in jih začeli odločno reševati.

Največ napak je bilo brez dvoma pri odrejanju norm in izplačevanju predejkov.

Delavski svet je sicer že avgusta letoš imenoval posebno petčlansko komisijo, ki naj bi kontrolirala norme in izplačevanje zaslužkov po učinku. Toda ta komisija je bila vse do partijske konference zgolj na papirju. Sedaj, po konferenci pa je oživila in začela reševati probleme, zaradi katerih je bila pravzaprav tudi izvoljena.

Že ustaljene norme v tovarni »Sava« so se sicer spreminjale, vendar so jih korigirali po dosednji praksi le mojstri, ne da bi poprej iskali odobritev organa samoupravljanja, ki je za to

pristojen. Taki postopki so očitno povzročili nezainteresiranost delavcev, da bi norme presegali (na ta rovaš je treba še pristeti neredno in nepravilno izplačevanje presežkov) in tako večali proizvodnjo.

Hkrati se je tudi izkazalo, da delo normircev ni tako uspešno kot bi moralo biti. Mesto normirca je nedvomno v obratu, kjer edino lahko nenehno in podrobno zasleduje proizvodni proces in kontrolira norme. Le na podlagi stalnega študija proizvodnega procesa se lahko norme od časa do časa tudi ustrezno popravljajo. Ostati pa morajo take, da še vedno nudijo povprečno dobremu delavcu možnosti za preseganje, se pravi, da morajo biti v vsakem primeru stimulative.

Dosedanja praksa v »Savi« pa ni podpirala in stimulirala delovne storilnosti. Veliko je bilo primerov, ko

»GLAS GORENJSKE«

TELEFON UREDNISTVA

475 in 397

OBJAVE IN OGLASE LAHKO NAROČATE TUDI TELEFONSKO NA ŠTEVILKO 475. TAM LAHKO TUDI NAROČITE ČASOPIS IN SPOROČATE SPREMEMBE NASLOVOV

TRŽNI PREGLED

V KRANJU

V ponedeljek je bilo na kranjskem trgu napradaj izredno veliko kostanja po 25 dinarjev, na eni stojnici pa po 20 dinarjev liter. Tudi gobe so prinesle okoličanke po 200 dinarjev kg. Krompir so prodajale po 11 in 12 dinarjev, liter ješprenja po 70 dinarjev, liter kaše po 75 dinarjev, liter fižola po 80 dinarjev (prepelica je bil po 65 dinarjev) in liter ajdove moke po 88 dinarjev. Prodajalke so prinesle tudi veliko sadja, predvsem jabolka, katerih cena se je gibala od 20 do 30 dinarjev. Surovo maslo je bilo napradaj po 110 in 115 dinarjev četrt kilograma, sir za štruklje pa po 80 dinarjev kg. Na nekaterih stojnicah je bilo opaziti tudi lisččke po 35 dinarjev liter. Grozdja ni bilo veliko in je bil napradaj po 40 dinarjev kg. Cena endivij se ni spremenila.

V ŠKOFJI LOKI

Tržne cene se v sredo, 24. oktobra v Škofji Loki niso kve kaj spremenile. Krompir je bil napradaj po 12 dinarjev, zelje še vedno po 20 dinarjev, pollitrska merica kisle repe 25 dinarjev, kg ohrovtu po 35 do 40 dinarjev, jabolka in hruške po 25 din kg, rdeča pesa pa po 30 dinarjev kg. Sladko smetano so okoličanke prodajale po 150 dinarjev liter, merico špi-nače po 10 dinarjev, jajca po 22 dinarjev, grozdje po 30 do 35 dinarjev in merico motovilca po 15 dinarjev.

Dotrpela je moja ljuba žena, mama in stara mama

MARIJA KRT, roj. TREVEN

Pogreb drage pokojnice bo v petek 26. oktobra 1956 ob 16. uri. Spremili jo bomo od križišča na kranjsko pokopališče.

Zaljubljeni: mož Ivan, hčerke Mici in Slavka, zet Janko, vnuki Drago, Jani-slav, Ivana, bratje in sestre ter ostalo sorodstvo.

Kranj, 24. oktobra 1956.

ob moskovskih razgovorih samo prehodno obliko na poti vključevanja Jugoslavije v vzhodni blok. Popolnoma jasno je, da Jugoslavija — zvesta svoji politiki nevključevanja v bloke in politiki aktivne koeksistence kot edini na marksističnih temeljih zgrajeni politiki — na ta snubljenja niti ni niti ne bo nasedla.

To kaže, da so še vedno na Vzhodu ljudje, ki niso dojeli bistva sprememb, ki so se v zadnjem obdobju na svetu izvršile in zato z napačnih idejnih pozicij presojajo nove pojave, ki jih ta razvoj prinaša. Zaradi nerazčiščenih ideoloških pogledov na sodobna dogajanja s strahom presojajo določene težave, ki se pojavljajo na poti demokratizacije javnega, gospodarskega in družbenega življenja v njihovih deželah. To pa je nedvomno kokla, ki zavira procese, ki so začeli po 20. kongresu v deželah Vzhodne Evrope.

Napredni procesi v Sovjetski zvezi in nekaterih deželah ljudske demokracije po 20. kongresu Komunistične partije Sovjetske zveze so pomenili in pomenijo vračanje tiste vloge Združenim narodom, ki jim pripada. Nedvomno je ravno hrabra in miroljubna odločitev sovjetskega vodstva, da popravi določene ukrepe iz preteklosti, včevši tudi odnose do Jugoslavije, važen prispevek k stvari miru. Dejstva očitno govorijo, da je ta politika izraz globokih gibanj v sovjetski družbi, ki zaslužijo kljub težavam,

ki te procese spremljajo, da se ne samo sprejmejo z ustreznim zaupanjem, ampak da jih podpro tudi drugi narodi, ki težijo k utrjevanju atmosfere popuščanja napetosti in okrepitvi mednarodnega zaupanja. S stališča premagovanja določenih težav v tem pozitivnem razvoju — ki so nedvomno samo prehodnega značaja — in s stališča pomoči Jugoslavije, da se te težave premostijo in izmenjajo izkušnje, je treba presojati vse nedavne in sedanje izmenjave obiskov med državniki in političnimi voditelji ter raznimi delegacijami.

Z vse večjim uporabljanjem jedrske energije v industriji in z vse večjo avtomatizacijo proizvodnje se bo svet čedalje bolj povezoval. Tisto, kar je doslej razdvajalo in še razdvaja posamezne narode, bo moralo popuščati, uveljavljalo pa se bo čedalje tesnejše sodelovanje med narodi, ki bo dobivalo svoj odraz v krepitvi Organizacije združenih narodov. Od napora vseh naprednih sil je odvisno, ali se bo to združevanje razvijalo na osnovi demokratičnih stikov med narodi ali pa na osnovi hegemonije posameznih držav. Svetovno skupnost narodov si lahko zamislimo samo ob predpostavki, da bo vsak narod doprinesel svoj pozitivni delež pri njenem snovanju, to pa mu bo mogoče samo, če se bo svobodno in enakopravno afirmiral na mednarodni politični areni.

delavec, ki je presegel normo, tega presežka ni dobil izplačanega...

Komisija delavskega sveta, ki rešuje ta vprašanja, je brž po konferenci začela z delom. Predloge in priporočila delavcev (nekateri od njih so tudi neumestne) so pokazale, da doslej ni bilo vse prav. Pozitivno pa je, da so sedaj z delom krepko začeli. Organizacija Zveze komunistov, ki je pokazala pri tem vsestransko odločnost in dala pobudo za ureditev spornih vprašanj v podjetju, pa je brez dvoma veliko pridobila na ugledu. Vsekakor niso nepomembne izjave delavcev: »Se dve taki konferenci aktivna Zveze komunistov, pa bo v naši tovarni vse v redu!«

I. A.

VARČEVANJE

Za letni dopust, za nakup pohištva ali radijskega sprejemnika — prišteveni denar pride vedno prav

NA ROB

TAKO PA RES NE GRE!

Tovarišica K. S. je bila v noči od 15. na 16. september dežurna bolničarka v kranjskem zdravstvenem domu. H. P. iz Kranja je imel bolno hčerko in je zaprosil za nedeljski popoldanski zdravniški obisk. V zdravstvenem domu so o tem vodili evidenco. V soboto proti večeru pa je P. sporočil, da se je stanje izboljšalo in da obisk ni potreben. Malo pred polnočjo pa je oče spet klical dežurno bolničarko in zahteval takoj zdravnika, ker se je hčerki temperatura dvignila na 42 stopinj. Sestra je vprašala, kakšno je stanje, kajti o tem mora zdravnik pred odhodom vedno obvestiti. Oče ni hotel odgovoriti drugega kot to, da je pomoč nujna — in naj zdravnik, če hoče, pride takoj, sicer bo klical drugega — ter zaprl telefon.

Cez dve minuti je telefon spet zazvonil: »Tukaj notranja uprava.« Nato je glas »navajljene notranje uprave« vprašal (kasneje so namreč ugotovili, da je bil to Z. F.), kdo je dežurni zdravnik in bolniška sestra. Ko je sestra vprašala, kdo pravzaprav kliče, je odgovoril le to, da je vložena neka pritožba in naj bolniku hitro pomagajo. Z. F. je pri zasliševanju nirekel, da je telefoniral zato, ker je prej slišal, da P. nujno kliče zdravnika in je hotel, da bi zdravnik čimprej prišel. Hitro pomoč pa bi lahko dobil, ne da bi se posluževal dejanj, ki so kazniva.

S tem v zvezi je še vedno odprt problem univerzalnosti združenih narodov. Ne glede na to, da je bilo na prejšnjem zasedanju Generalne skupščine sprejetih v Organizacijo Združenih narodov 15 novih članov in se je s tem število Združenih narodov močno dvignilo in preseglo število članov, ki jih je imela doslej katera koli svetovna organizacija, je še vedno odprtih nekaj perečih vprašanj. Predvsem še vedno ni rešeno vprašanje zastopstva Ljudske republike Kitajske v Organizaciji združenih narodov. To pa, kakor veste, močno, kali odnose LR Kitajske z nekaterimi zahodnimi državami, predvsem z ZDA.

Vse napredne, miroljubne sile v svetu čaka torej še ogromno dela, da se odstranijo glavna nasprotja, ki še vedno razdvajajo posamezne države na svetu. Vendar nam dosedanj uspehi in perspektive, ki se nam na osnovi stabiliziranih mednarodnih odnosov odpirajo, zagotavljajo, da bodo nadaljnji naporji nedvomno rodili pozitivne rezultate. Čim bolj se bo krepila in uveljavljala politika aktivnega sožitja med narodi, tem bolj bo rasel pomen in vpliv Organizacije Združenih narodov kot regulatorja vseh mednarodnih sporov v smislu sožitja in miru. Mi, Jugoslavlani lahko ob današnji proslavi s ponosom ugotovimo, da je naše državno vodstvo slej ko prej uspešno uveljavljalo prav tako politiko.

ŽIRI

zibelka čipkarsta
in gorskih čevljev

Prvi vtis v Žireh: mesto in vas sta si podala roke. Visoke eno in dvonadstropne hiše v strnjeni vrsti, vmes travnate vrzeli, dalje Mčne hišice z vrtniki, pa pritične kmečke

hiše, obdane z gospodarskimi poslopji — vse nametano v nekem slikovitem redu; ki napravi na popotnika kaj ugoden vtis.

Tujec sem — prvičkrat v Žireh. Kar na slepo sem se podal po cesti v smer, kjer sem bil maloprej iz avtobusa zagledal moderno dvonadstropno šolsko poslopje, ki tudi mestu ne bi delalo sramote. Nagovoril sem starčka, ki je stal sredi mosta, stikal po žepih, vmes pa godel nekaj nerazumljivega:

»Dober dan, očka! I, kaj pa tako stikate po žepih? Ste kaj izgubili?»

»Menda — kaj pa drugega. Tri kovače sem imel, zdaj imam pa samo dva. Šent — pa je šel »šnops po gobe.«

»Nič ne marajte! Z menoj stopite — bom jaz plačal,« sem ga povabil in že sva kakor stara znanca kramljala v gostilni ob čašici žganja. Marsikaj mi je možakar povedal, ko sem pa napeljal razgovor na zbor volivcev, mi je pa takole dejal:

»Nič prida vam ne bi mogel povedati o tem. Kar v industrijsko šolo stopite, pa po županu Petru Nagliču vprašajte. Veste, on je bolj doma v teh stvareh.« In že jo je odkuril skozi vrata.

SKRBI NA PRETEK

Predsednika občine, tovariša Nagliča, sem našel med učenci v prostorni čevljarški delavni industrijske čevljarške šole. Zasedla sva trinožna čevljarška stolčka in že sva bila sredi živahnega pomenka.

Na vprašanje, kako je bilo z udeležbo na zboru volivcev, je priznal, da med prebivalstvom res ni bilo pravega odziva. Vsekakor so bila prizadevanja vseh 7 vaških odborov nezadostna, zategadelj tudi ni čudno, da je prišlo do neke mlačnosti med prebivalstvom. Da bi odpravili te pomanjkljivosti, imajo v načrtu množične sestanke, ki bodo zajeli zelo široko področje — 15 vasi.

HUDOURNIK RAKULK GROZI

● Dalje mi je tovariš Naglič potožil tudi o težavah, ki jim jih nalaga regulacija oziroma zajetje hudournika Rakulka. Gradnja je namreč odprta že polna tri leta. Do sedaj sta bila odobrena 2 milijona dinarjev, za popolno zajetje hudournika in za izsuševanje močvirnega terena, ki ga hudournik pogosto preplavlja, bi pa potrebovali 30 milijonov dinarjev, česar pa občina v nobenem primeru ne bo zmogla. Vsekakor pa predstavlja hudournik eno najbolj perečih zadev, kajti sleherni spomlad in jesen preplavlja dolino. Vsem, zlasti starejšim je še dobro v spominu poplava leta 1926, ko so narasle vode poplavlile vso dolino in prizadejale pravcato opustošenje.

RADI BI DOGRADILI CESTO

»Glejte, tudi gradnja ceste, ki povezuje Žiri — Smrečje in Horjul z Ljubljano, nam dela sive lase,« je razlagal dalje predsednik. »Če bi nam jo uspelo dograditi, tedaj bi se zblížili z Ljubljano za polnih 17 km. Zal pa dela na tej cesti počivajo že od 1953. leta. Zgradili smo 9 km ceste, potlej smo

pa običali. Zdaj stoji cesta v razritem stanju. Prej je bila vsaj za silo uporabna, zdaj je pa na njej onemogočen vsak promet.«

IN SE STO TEŽAV

Pomenek je tekel in misli so se nizale druga za drugo, pa kdo bi naštel vse težave, ki bremene vrle Žirovce. Problemi okrog proračuna, ki zdaleč ne zadošča stvarnim potrebam Žirov, zdravstvo, odnosi privatnikov do KZ Žiri, vprašanje obstoja industrijske čevljarške šole, tovarna obutve »Alpina«, dograditev zadrúžnega doma — vse to nudi preveč gradiva za skopo odmerjene vrstice.

VASKI HUDOMUŠNEZ

Kaj pa zdaj? Ogledati sem si hotel Žiri iz ptičje perspektive. Zaval sem iz vasi v strmo pobočje Žirka. Počas sem se vzpenjal navkreber in razpredel misli, ki so se mi vsiljevale po končanih pomenkih. — Zdajci je v rebri nad menoj močno zašumelo. Uzrl sem možakarja, ki je spretno krmaril ogromno grmado dračja po strmem pobočju v dolino. Gledal sem, kaj ima pod grmado, da tako hitro drsi, pa nisem opazil drugega kot veliko vejo, ki je služila za sani. Vsekakor hvalevredna domiselnost!

ŽIRI
Nova šola

»To pa gre kot po drči,« sem pozdravil moža, ki je prav tedaj ročno zavril svoje vozilo.

»No, še kar. Lepo vreme je, pa moram spraviti suhljad pod streho. Zaltava stvar, če imaš pozimi temo v peči,« se je hudomušno nakremžil in šegavo potisnil posvaljkan klobuk na uho.

selja z vami. Pa brez zamere!« je končal možakar.

»I, kaj bi zameril. Bo že res tako, kakor pravite.«

»No, to mi je pa res všeč, da priznate, da niste posebno »kšajt« sorte. Pa pozdravljeni!»

Grmada dračja se je zazibala in jela drseti v dolino.

ŽIRI
Delavci odhajajo iz tovarne »Alpina«

»Boste prižgali?« sem mu ponudil cigareto in že sva prijetno kramljala. »Glejte, tisto je pa moja domačija,« je pokazal zabavni kramljač v dolino. »In tam zadaj, ali vidite tista polja? Moja so. Ja, veste — pa so skrbistem. Saj nič ne rečem, če bi ne bilo davkov...«

»Vidite, z menoj je pa drugače,« sem dostavil. »Jaz pa ničesar nimam. Vso svojo posest nosim v glavi.«

Možakar me je pomenljivo pogledal, nato pa dvoumno pripomnil:

»Jedetana, potlej ste pa res re-vež...«

Debelo sem pogoltnil, pa zasukal pogovor na drugo plat.

»Šlišite, odkod pa pride ime Žiri?« sem vprašal.

»Pravijo, da so nekoč pred sto in sto leti rasli tod gosti bukovci gozdovi. In ker je bilo žira na pretek, se je tega kraja oprijelo ime Žir. Na to ime utegnute naleteti tudi na vseh starih listinah v škofjeloškem arhivu. Kasneje so — ne vem zakaj — pritaknili še »i«, zdaj imamo pa Žiri.«

Pa sem pohvalil šegavega zgovorneža:

»Glejte, očka, od vas se bom pa še kaj naučil.«

»Menim, da čisto nič.«

»Zakaj pa ne,« sem zvedavo silil vanj.

»Če pomislim, da vse šole, ki ste jih »skozi dali«, niso nič prida zalegle, potlej tudi jaz ne bi imel pravega ve-

KULTURNO ŽIVLJENJE

Kaj pa kulturno — prosvetna dejavnost v bodoče? — To je tisto pereče vprašanje, ki visi kakor Damoklejev meč nad glavami Žirovcev. Dokler ne bodo urejeni oder, gledališka dvorana in pripadajoči prostori v novem zadrúžnem domu, dotlej bo kulturna ledina počivala neizorana. Kljub temu, da bodo potrebovali za dokončno dograditev zadrúžnega doma še 40 milijonov dinarjev, so Žirovci vendarle optimisti, ki zro z zupanjem v bodočnost.

Oktober - mesec varčevanja

V škofjeloški hranilnici

Pogled na vrsto lepo urejenih izložb me je napotil, da sem vstopil v poslovne prostore Zadrúžne hranilnice in posojilnice na kratek razgovor z direktorjem in uslužbenci.

— Koliko časa obstaja Zadrúžna hranilnica v Škofji Loki?

1. oktobra je poteklo eno leto, odkar je ZHP Kranj ustanovila svojo podružnico v našem mestu.

— Kakšne rezultate je zavod doslej že pokazal?

Začeli smo z notranjo bančno organizacijo, ki se v ničemer ne razlikuje od ostalih bank. Vodimo vse bančne posle, zbiramo prosta denarna sredstva, dajemo kredite in posojila in opravljamo celo inkaso devizno valutnih poslov. ZHP vodi celotno bančno poslovanje KZ in njih podjetij na območju komun Škofja Loka, Železniki, Žiri in Gorenja vas. Hranilnica ureja odkupne kredite kmetijskim zadrugam in jih pravočasno plasira po potrebah terena. Doslej kmet ni vedel, v kakšnem obračunskem odnosu je s svojo kmetijsko zadrugo, ki ji prodaja proizvode; zdaj pa vsak odkup KZ vpiše v knjižico, na podlagi katere lahko kupuje v zadrúžni trgovini, pusti denar v knjižici kot naložbo, ki se obrestuje, si da izplačati neselek pri zadrúžni blagajni, ali pa jo bi na knjižico celo posojilo.

— Kakšne posle zavod še opravlja?

Dajemo posojila individualnim kmetičim proizvajalcem za nakup semen, za plemensko živino, popravila gospodarskih poslopij in slično. Prav tako nudimo potrošniška posojila članom in uslužbencem zadrug. Vsekakor pa je zelo važna terenska služba pri organizaciji hranilnokreditnih odsekov KZ in individualnem pouku za ureditev knjigovodstva in finančnih poslov.

Omenili ste hranilno-kreditne odseke KZ. Ali mi lahko postržete s podatki o vlogah?

Vsekakor. Tajnost vlog je sicer zadržana in je zato poimensko dajanje podatkov kaznivo. Skupno je 1476 vlagatelj zbralo 28.032.876 dinarjev.

Kakšen je socialni sestav vlagateljev?

Vlagatelji so iz vseh slojev. D. Jakov in učencev je 195, kmetov 372, delavcev in uslužbencev 539, ostalih 355, 15 pa je pravnih oseb.

Ali v oktobru pričakujete porast hranilnih vlog?

Uspeh je bil zabeležen že v prvih štirih dneh, ko je 31 novih vlagatelj vložilo v ZH v Škofji Loki 300.000 din.

NEKAJ O ČIPKARSTVU

Ko sem kasneje stikal po Dobračevi, sem našel na storko, ki je v veži borne kočice kvačkala čipke.

»Veste — včasih mi je šlo hitreje izpod rok,« je začela, ko je opazila moje zanimanje za njeno delo. »Glejte — saj ne morem umiriti rok — drgečejo mi.«

Dvignila je suhljati in z modrimi žilami preprejeni drgetajoči roki proti meni: »Pa tudi vid mi peša — stara sem... prestara za takšno delo. Pa kaj hočem... živa ne morem pod rušo. Kakšen tisočak pa le zaslužim.«

Morda pa bo z njenim zaslužkom boljše, če bo razen odkupne poslovalnice podjetja »Dom« iz Ljubljane, poslovala v Žireh tudi odkupna poslovalnica čipkarske zadruge iz Idrije.

Marsikaj sem zapisal — marsikaj bo ostalo neizgovorjenega...

Hlad prihajajočega jesenskega večera je legal na Žiri in sinje meglice, ki so se začele dvigati iz močvar, so mu drugovale...

Zapustil sem Žiri s trdno vero v Žirovce — ljudi, ki pod bremenom vsakdanjih naporov in skrbi ne klonijo...

Sa-Sa

ŽIRI
Nov zadrúžni dom

NA MENINI,

ko se jesen nagiba

Na Bibi bo ostala živina tudi pozimi — Divji prašiči so huda nadloga

Na planinskem posestvu Biba na Menini planini se živina še vedno pase po planinskih pašnikih. Ves oktober je vreme lepo in nebo tako jasno, kot malokdaj poleti. Izvzeti moramo le tiste tri dni, ko je sneg prekril planino, a je nato spet naglo izginil pod toplimi sončnimi žarki. Nikoli na planinah ni tako prijetno, kot v oktobru, ko se jesen nagiba. To so izkusili ponovno tudi izletniki, ki so te dni obiskali Menino.

Biba je eno najboljših planinskih posestev, spada pa k državnemu posestvu Črnelo pri Domžalah. Prostrani planinski pašniki, katerih skupna površina je 110 ha, so ograjeni s kamnito ograjo. Na obronkih gozdnih pasov se lomi veter, sredi pašnikov pa je planšarski dom s 5 hlevi, v katerih je prostora za 110 glav živine. Do zdaj so na pašnikih pasli mlado plemensko živino s posestva Črnelo, proti odškodnini 70 din dnevno ali 7000 din za vso pašno dobo, pa tudi živino živinorejcev iz kamniške in sosednjih občin. Živinorejci so menili, da je ta odškodnina previsoka. Letos na posestvu niso več sprejemali druge živine na pašo, pač pa bodo skozi vse leto pustili na planini 25 glav mladih telic s Črnela. Zaradi tega so poleti kosili travo po više ležečih pašnikih in pripravili zalogo za zimo.

Kaj bo imela živina za vso zimsko dobo na višini 1300 metrov? V vsiljih nad hlevi in v hlevih je nad 70.000 kg

mrve, v silosu pa za 36 m³ silirane zelene krme. Tudi otrobov je dovolj na zalogi, cisterna za vodo pa ima 70 m³ prostornine. Zidani hlevi so topli in prostorni. Kuhinja in stanovanje za oskrbnika so na južni strani. Na Bibi najde tudi vsak turist prijetno domačo postrežbo.

PLANŠARJI

Kar precej visoko, 1300 metrov, je planšarski hlev na Bibi, kjer se živina tudi v oktobru dobro počuti

Živahna razprava o delu »Svobode« v Kranjski gori

DPD »Svoboda« Slavka Černeta je imelo v ponedeljek, 15. oktobra svoj prvi redni letni občni zbor, ki se ga je udeležilo štiri petine registriranih članov, predstavniki skoraj vseh množičnih organizacij na vasi, medtem ko sta Svet Svobod in prosvetnih društev občine Jesenice zastopala predsednik Sveta France Zvan in član Sveta Bine Kobentar. Občnega zbora se je udeležil tudi član GO Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije, tov. Janko Burnik.

Predsednik društva, Miloš Sodja je v svojem poročilu poudaril, da bo v prihodnje potrebno takšno delo, ki bo združevalo vse člane društva, ne glede na to, v kateri društveni sekciji se udeležujejo. Dotaknil se je med drugim tudi odnosov z množičnimi organizacijami na vasi in ugotovil, da ima društvo najpristranejšje stike s SZDL, medtem ko je med Svobodo in Kmetijsko zadruzo nekakšen spor, ki sicer ne stopa v ospredje, pa vendarle v marsičem hromi delo Svobode.

Iz tajnikovega poročila je bilo razvidno, da so bile težave, s katerimi se je društvo borilo, predvsem organizacijskega značaja. Poseben problem za društvo predstavlja mladinska sekcija. Mladinke in mladinci se res lahko udeležujejo pri taborstvih, v pevskem zboru, igralški družini in

folklorni skupini, ni pa organizacije, ki bi skušala združiti vse mladince in nuditi vsakemu posamezniku nekaj. To je želela Svoboda doseči z ustanovitvijo mladinske sekcije, vendar se je delo ustavilo ob izbiri človeka, ki naj bi sekcijo vodil.

Gospodarjevo in blagajničarkino poročilo je članom odkrilo sliko o materialnem stanju društva, ki razpolaga z nekaj običajnimi odrskimi rekviziti in precejšnjim saldrom v banki. Z denarjem bodo kupili material za adaptacijo odra.

Za marsikoga je pomenilo presenečenje poročilo knjižničarja Alojza Plantaua. Ljudska knjižnica v Kranjski gori šteje 2909 knjig. V preteklem poslovnem letu si je 490 bralcev, med katerimi je 168 mladincev in mladink, izposodilo skupaj 4905 knjig.

Po poročilih se je vnela živahna razprava, med katero so diskutant zlasti kritizirali program kino predstav, načeli znova vprašanje odnosov med Svobodo in Kmetijsko zadruzo, govorili o možnosti formiranja godbene sekcije in precej kritično govorili o delu pevskega zbora, ki pa so mu vsi govorniki brez razlike priznali visoko raven izvajanih del na koncertih in akademijah. Ker nekateri ljudje v vasi — zelo malo jih je, pa so dovolj vplivni — ne zaupajo Svobodi in to svoje nezaupanje zagovarjajo, češ da tudi bivši SKUD zadnja tri leta življenja ni delal, se je okrog tega razvila precej ostra debata, v kateri so bile stvari slednjič le postavljene na pravo mesto. Vsi tisti, ki so še pred ustanovitvijo občnim zborom napovedovali Svobodi skorajšnji konec, so lahko sprevideli, da so se v svojih prerokovanjih temeljito zmotili.

V sedmih mesecih obstoja je društvo pokazalo naslednje rezultate: uprizorjen je bil »Cvrček za pečjo«, s katerim so gostovali tudi v Ratečah, organizirani sta bili dve gostovanji drugih igralških skupin, vaščani so slišali dva celovečerna koncerta in pripravljene sta bili dve kvalitetni akademiji. Izobraževalna sekcija je organizirala začetni in nadaljevalni tečaj angleškega jezika, pripravila pa še tečaj nemškega jezika. Prav tako bodo takoj po občnem zboru nadaljevali s prekinjenim študijem Cankarjevega »Kralja na Betajnovi«. Folklorna skupina, v kateri so sami mladi ljudje, je z uspehom nastopala doma in na Jesenicah, pa tudi harmonikarji so bili vedno toplo pozdravljeni.

Pričakovati je, da bo DPD »Svoboda« Slavka Černeta po razčiščenih računih na občnem zboru zgradila še bolj krepko za delo.

J. S.

Harrisova »Molčeca usta« v uprizoritvi Svobode Center v Kranju

SVOBODA CENTER V KRANJU UPRIZARJA HARRISOVA »MOLČEČA USTA«

Z izbiro Harrisovih »Molčecih ust«, ki so prišla najprej po neki čudni poti na repertoar Drame SNG v Ljubljani, zatem pa obredila lepo število slovenskih poklicnih in amaterskih odrov, Svoboda Center v Kranju ni imela najbolj srečne roke. Drama je sicer spretno napisana, kot skoraj vse, kar pride k nam z one strani velike luže, pod to obrtniško spretno zgradbo pa se skriva osladna in solzava stonja, na čez solzavice preracunana plehkost. Verjetno so naši odri vstevši ljubljansko Dramo — zato tako segali po njej, ker so se spominjali filma, predvajanega pri nas pred nekaj leti; toda za film je bila zgodba močno prirejena in očistena vsaj poglavitnih neumnosti, mimo tega pa

je reševala sijajna režija Jeana Negulesca in odlična igra Jean Wyman. »Molčeca usta« bo široko občinstvo, ki nima izostrenih estetskih kriterijev, sicer sprejelo z odobravanjem — vendar s tem še ni rečeno, da je delo zares dobro, tako, kakršnih si želimo. Nisem gledal uprizoritve Svobode Center v Kranju v prejšnjih letih — sodeč po lanskim pa pomenijo »Molčeca usta« ne skokovit, vendar zaznaven napredek, viden zlasti pri nekaterih igralcih, ki od uprizoritve do uprizoritve napredujejo. Režiser Riko Poženel je dovolj razgibal množične prizore, ni pa uspel v intimnejših in v prizorih med Belindo in Lockyjem. Igralski ansambel je bil po kvaliteti precej izravnane, kar vidimo na amaterskih odrih bolj poredko; opaznih slabih mest v njem skoraj ni bilo, medtem ko moramo kot relativno uspele upodobitve omeniti Belindo Tatjana Potiskove, Blacka Mc Donalda Toneta Hotka, gospo Mc Keejevo Ivanke Sorlijeve, pa še Lojzeta Založnika v vlogi zdravnika Roberta, Pavlo Puštnikovo kot Maggie McDonald in Viktorija Benčana v vlogi Lockyja Mc Cormicka.

mm

»Deseti brat« v novi izdaji

Ob devetdesetletnici izida prvega slovenskega romana, Jurčičevega DESETEGA BRATA, je izdala založba »Kmečka knjiga« v Ljubljani, izredno lepo opremljeno izdajo te med Slovencev tako priljubljene knjige. Dejo je opremil akademski slikar Guido Birolla, ki je prispeval k vsakemu od petindvajsetih poglavij naslovno sliko, celostransko ilustracijo in umetniško izdelano inicijalko, razen tega pa še naslovno in zaključno celostransko sliko ter portret pisatelja Josipa Jurčiča. Vse te slike so izdelane v dvo-barvnem tisku. Oprema je torej res jubilejna. Prav tako je založba poskrbela, da je knjiga tiskana z velikimi črkami, da bodo mogli po njej segati tudi starejši ljudje, ki jim vid že peša. Stevilne ilustracije omogočajo, da bralec vidi osebo, o katerih bere, pred seboj tudi naslikane.

Na to pripikno izdajo opozarjamo vse naše bralce, ki naj knjigo čimprej naročijo in tako obudijo spomine na Martinka Spaka — Desetega brata, Krjavlja, Manico in vse druge, našemu človeku tako žive osebe iz tega romana.

Janko Krek

KUD »TABOR« V POGBREZJAH JE PREGLEDALO SVOJE DELO

Pretekli teden je KUD »Tabor« v Podbrezjah na zadovoljivo obiskanem občnem zboru pregledalo svoje delo v minuli sezoni in si postavilo nove naloge.

Najdelavnejši sta bili dramska in izobraževalna sekcija. Igralci so postavili na oder dve deli, s katerima so gostovali tudi na sosednjih odrih. Ljudska igra »Dekle iz Trente« jih je kar najbolj angažirala, saj so sodelovali v pretežni meri delavci in delavke. Za Cankarjevo proslavo bodo postavili na oder »Hlapca Jerneja«. Na prostem pa mislijo uprizoriti »Miklovo Zalo«. Občni zbor je pokazal, da je zlasti mladina pripravljena posvetiti delu več zanimanja kot doslej. Navdušuje jo predvsem obnovljena domača dvorana. Za novoletno jelko so sklenili pripraviti tudi pravično igro »Kraljična z mrtvim srcem«. Določili bodo tudi mladince ali mladinko, ki se bo ob podpori dosedanjega režiserja in kasneje v režiserskem tečaju usposobil za režiserja.

Izobraževalna sekcija je priredila več predavanj, namenjenih predvsem kmetovalcem. Obisk pa bi bil lahko večji. Zato bo novoizvoljeni odbor

izvedel anketo z vprašanji, kakšnih predavanj si ljudje najbolj želijo. Splošna želja je tudi, da bi se v okviru kranjske komunice organizirala mreža kino predstav s potujočim kinom, ter da bi seveda tudi Podbrezje prišlo kdaj na vrsto.

Godbena sekcija, ki je svoje čase že obstajala, pa je zaradi pomanjkanja finančnih sredstev prenehala z delom, je v minuli sezoni spet zaživele in tudi nastopila na nekaj domačih prireditvah.

Pevski zbor je sodeloval sicer na vseh proslavah, vendar bi lahko pokazal več prizadevnosti. Za letošnje ima v programu samostojen koncert.

Zadovoljivo opravlja svoje poslanstvo krajevna knjižnica, ki razpolaga z nad 700 knjigami. Tudi inozemski knjižničar, Danec, ki je knjižnico obiskal, se je pohvalno izrazil o njenem delovanju.

Občni zbor je bil zaključen s prisrčno slovesnostjo. Poslovili so se od poštvalnega delavca na kulturnem področju, šolskega upravitelja, Franca Cvenkija, ki odhaja na novo službeno mesto.

M. S.

FILMI, KI JIH GLEDAMO

»Kruh, ljubezen in fantazija«

Gina Lollobrigida in Vittorio de Sica sta glavni privlačnosti tega italijanskega filma — druge, ne postranske privlačnosti pa so vedrina, sproščenost in dobrodušna satirična ost, s katero film prikazuje življenje revne italijanske vasi neke v skalnatih brbi, kjer ljudje verujejo v čudeže, spoštujejo karabinjerje in jedo enkrat na dan — pa še takrat ravno toliko, da se jim želodec ne skrči kot posušena figa.

Film, izdelan brez posebnih umetniških pretenzij, nima kdove kake umetniške vrednosti, nudi pa uro in pol sproščene zabave. To je tudi nekaj.

mm

»Bela košuta«

»Bela košuta«, prvi povojni finski film, predvajan pri nas, je eden najboljših finskih filmov, nagrajen z več mednarodnimi nagradami in resnična filmska umetnina. V čistem filmskem jeziku pripoveduje staro finsko pravljico o ženski — čarovnici, ki se spreminja v pravično belo košuto; mladi lovec tvegajo vse, nazadnje tudi življenje, da bi jo ujeli ali ubili — toda kopja, namerjena vanjo, obide v prsih lovec. Čarovnična pot do čarovnega svetlišča neke v ledeni puščavi je višek filma in pretresljiva filmska mojstrovina.

Eden izmed tistih redkih filmov — vidimo jih morebiti deset vsako leto — ki jih brez pridržkov lahko imenujemo »umetniške filme«.

mm

»Velika noč Casanova«

Neokusna »zgodovinska« barvna revija, zgodovinska samo po kostumih, pa še ti niso verni. Sicer pa: Bob Hope v glavni vlogi. Pada v vodo, topejo ga, sablja se, ne da bi kaj vedel o sabljanju in skuša biti komičen, pa mu to uspe le silno poredko, najbolj še na koncu, ki je tudi edina res dobra šala tega filma.

Samo za zelo nezahtevne in z malim zadovoljne gledalce!

mm

»Na razpotju«

Vsekakor imamo opraviti s filmsko zgodbo, ki je po svoji nevsakdanji vsebini in igralski plati presegla običajno raven in prinesla v naš filmski spored nekaj svežine.

Zgodba nas popelje med zidove ameriške aristokratske hiše v Bostonu, kjer živi v neznošnih razmerah v zakonu nezaželeni hči. Njena tiranska mati — vdova, ki kratki najnosnejše pravice, jo zapostavlja in ji vsiljuje samostansko življenje vse dotlej, dokler je ne privede do manjvrednostnih kompleksov in živčnega zloma. V te neznošne razmere poseže psihiater in — S pravilom: Ko dospes na razpotje, izberi pravo pot! si začne dekle utirati svojo pot, ki jo privede do nenavadnega happy-enda.

Zgodba zaide mestoma v solzavo sentimentalnost — kar pa še ni vzrok za razvedrotenje njenih umetniških potenc — odlikuje jo dober dialog, spretno risani značaji in odlična režija v črno — beli tehniki. — Bette Davis nas tudi tokrat ni razočarala. S svojo izredno doživeto, preprosto in prepričljivo igro je izbliskovala nepozaben lik. V Paulu Heireldu je naša vzorna sogiralca. — Oglejte si film in presodite!

—aa

KULTURNE IVERI

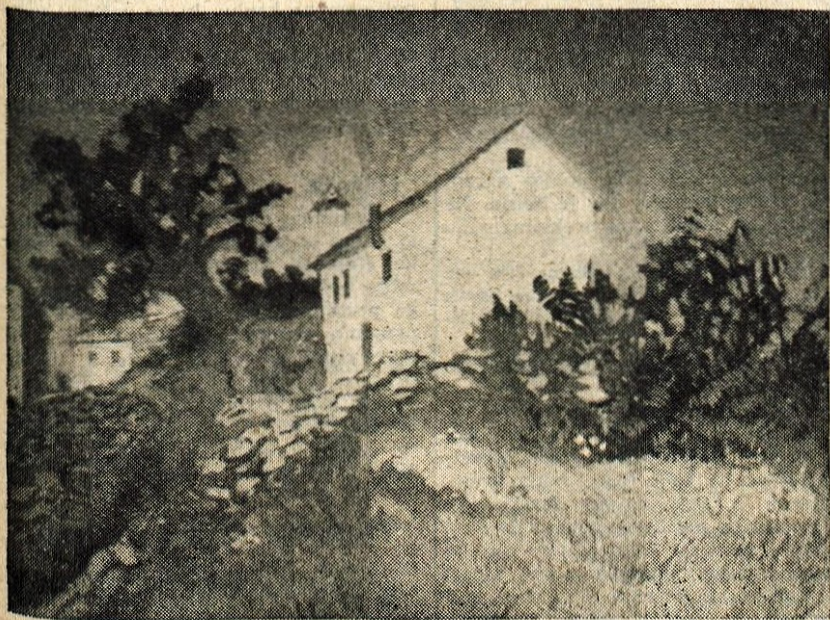
Die Welt der Slawen (Iz slovenskega sveta) je naslov prvi slavistični reviji v nemščini, ki je nedavno pričela izhajati v Münchenu. Poleg znanih nemških slavistov so v dosedanjih številkah prispevali svoje razprave tudi Jugoslovani, in sicer znani srbski filolog Aleksander Belić, etnolog Milan Gavazzi in Slovenec Fran Petre.

Moskovske knjižne založbe napovedujejo za prihodnje leto obsežen izbor pregledov iz Jugoslovane književnosti. Med drugimi bodo izšla dela Ivana Cankarja, Otona Zupaničja in Prežihovega Voranca.

Ansambel narodnih plesov »Kolo« je s svojim nastopom v Carnegie Hallu v New Yorku navdušil 2500 gledalcev.

Znani književnik Erich M. Remarque, slaven po svojih romanih »Na Zapadu nič novega«, »Arc d' Triomphe« in drugih, je prešel med dramatike. Konec septembra je bila v Berlinu premiera njegove prve drame »Zadnja postaja«. To je ljubezenska drama, ki se odigrava v porušnem Berlinu zadnje dni vojne.

Z RAZSTAVE V PREŠERNOVEM MUZEJU

Med likovne umetnike, ki razstavljajo svoja dela v Prešernovem muzeju v Kranju, se je tokrat uvrstil z razstavo gvašev tudi akademski slikar France Godec. Razstavljena dela so po izbiri motivov (razen nekaterih portretov) in tehniški enovita ter izražajo bežne slikarske impresije z Loparja na Rabu. Razstava bo odprta do 3. novembra.

DRUŽINSKI POMENKI

DELO NA VRTU OB JESENSKI SLANI

Kako ozimimo zelenjad

Lepi jesenski dnevi so nadvse primerni za pospravljanje vrtnih pridelkov. Vse kar nam je ostalo še na gredah, bomo shranile za zimo. Najprimernejša shramba za vrtno pridelke je suha, zračna in svetla klet, ki jo pred vzkladiščenjem sveže prebelimo in zažvepljamo, tako da nekaj žlic žvepla stresemo na žareče oglje.

Endivijo spravljamo vedno le v suhem vremenu, sicer bo pričela gniti. Rastline izpulimo s koreninami vred in jih zasadiamo v suh pesek ali suho zemljo v klet. Repo in podzemeljsko kolerabo očistimo prsti, odrežemo liste in jo položimo na deske na tleh. Še boljša podlaga je pesek ali zemlja. Na podoben način spravimo tudi go-

moljasto zeleno. Korenček, peteršilj in listnato zeleno vsadimo v zabojček. Prvima dvema odrežemo liste 4 do 5 cm nad glavo, zeleni pa 20 cm. Srce mora ostati nepoškodovano. Vse zunanje orumenele liste odtrgamo. Korenje naložimo v zabojčke v več plasteh, vmes pa nasujemo sloje prsti. Zabojčke postavimo na svetel in zračen prostor, ki ima vsaj 10 stopinj Celzija. Pri nižji temperaturi listi le počasi odganjajo. Skrbeti moramo tudi za primerno vlago in večkrat zalivati. Ne preveč, ker sicer koreninami splesni in zginejo. Na podoben način ozimimo tudi radič, vendar zah-

teva ta več toplote, vsaj 15 stopinj Celzija, in pa temen prostor.

Pesa je od vseh korenčnic najbolj občutljiva in se najslabše ohrani. Prostor, kjer jo shranimo, naj bo hladen in ne sme imeti več kot -2 do 0 stopinj Celzija. Le tako se bo pesa obdržala do pomladi.

Zelje ozimimo najlaže. Popolnoma razvite trde glave postavimo s kocenom vred v pesek ali v zemljo drugo poleg druge, lahko pa kocen odrežemo in zložimo glave na polico. Na ta način se drži zelje ali ohrovt le do februarja, sicer pa ga pri toploti 1 do 2 stopinje Celzija obdržimo do marca. Najbolje se drži zelje v zasipnici, kjer ga naložimo s kocenom v zrak. Pozno zelje pustimo jeseni čim dalje na vrtu.

Eleganca in praktičnost, oboje je združeno v puloverju, ki ga prikazuje slika. Navodila za pletenje si preberite v sestavku »Sama si bom spletla pulover«.

MLADOSTNA SPORTNA OBLEKA IZ ČRNO ALI RJAVO-BELE PEPITA TKANINE JE NADVSE PRIMERNA ZA DELO V PISARNI. ZAPENJA SE Z VELIKIMI GUMBI V TEMNEJSI BARVI OD VZORCA, VOLNENO PEPITA BLAGO SI LAHKO OMSLITE TUDI ZA PLAŠČ, KOT GA VIDITE NA SLIKI. PAS JE V SLOGU ZADNJE MODE SPREDAJ ZVISAN, ZADAJ PA SE V LEPEM LOKU SPUŠČA IN ZAPENJA V NORMALNI LEGI

Prepričanje na tehtnici

Po kosilu je v tej družini običajno tako: žena se spravi pomivat, mož Jaka posodo pobriše, otročka, Metka in Jacek pa jo pospravljata v kuhinjsko omaro. To delo se malčkom zdi vsaj prvih pet minut sila imenitno in ga opravljata otroško resno, nato pa ju seveda zamika kaj drugega.

Potem, ko očka in mamica delo opravita, nadaljujejo toplo družinsko harmonijo na sprehodu, če jim vreme le količkaj dopušča, in če očka Jaka nima kakšnega sestanka. Zgodí pa se, da na sprehodu srečajo znanca Franceta in njegovo ženo.

»O, bravo France, bomo šli pa malo skupaj, kajne?« ju povabi Jaka. Pa je že ta trenutek sam nase jezen, še preden do kraja spregovori ves stavek. Žena ga skrivaj karajoče pogleda in tudi otroka ne kaže posebnega veselja nad novo družino, ki jima odvzema starše.

Vendar je treba ostati vljuden, čeprav ta družina že večkrat ni bila prijetna. Beseda da besedo, in že so pri družinskih problemčkih. Znanec France kritizira svojo ženo, češ, ona je kriva, da mu vedno zmanjkuje denarja, ker je preveč potratna.

»Kako vse drugače so znale včasih gospodinjiti žene. Moja mati, denimo, je po dvakrat trikrat pregledala ves živilski trg in obetala vse trgovine, preden je kaj kupila. Te današnje gospodinjice pa kar — frrr... kot bi kokoši brskale. Jaz vedno trdim, da ni najvažnejše, koliko mož zasluži, marveč to, kako žena gospodinja...«

Jaka ve, da ni vse ravno tako, kot trdi France, ki vedno, že iz navade, zabavlja čez svojo ženo, le če more. Toda vrag vedi, kaj Jaka skoraj prisili, da kljub temu zine:

»Eh, veš, saj so vse žene takšne, tudi moja. Ne vedo, kako se denar trdo služi, to je tisto.«

Ženi začeta ježno ugovarjati, toda France, ko da jih noče niti poslušati, nadaljuje zbadanje:

»In veš, kaj si povrh vsega še zmisli ta ženska... da bo hodila telovadit k »Partizanu«, češ da tudi tvoja žena hodi.«

»Bi rad, da bi segnila za štedilnikom?« se slabotno brani njegova žena. »Seveda, najraje bi me doma zaklepal, sam pa bežal naokrog.«

»Tudi jaz sem takih misli, da bi morala žena biti doma pri otrocih« močuje se Jaka.

Vendar ga v srcu zapeče. Čuti, da je s tistim očitanjem glede gospodinjstva prizadejal ženi krivico. Saj varčuje, in preden kaj kupi, se vedno prej še z njim posvetojuje. Zaradi tiste telovadbe je pa tudi rekel tako samo na ljubo Francetu, čeprav se z njim pravzaprav ne strinja. Celo sam je ženi prigovarjal, naj le še kar telovadi in naj tudi otroke pošilja v telovadnico. Toda tega, da je bil pravkar krivičen, zdaj ne bi priznal, za vse na svetu ne. Saj bi ga sicer znanec imel še za copato. Toda Jaka to vse skupaj vendarle boli, jezi. Jezi se na Franceta, in sam nase, toda to jezo stresa nad svojo ženo:

»Kaj ne vidiš, kam lezeta otroka. Lej, po luži brazdata, skoči no, avšal!«

Žena pa prisoli otrokoma klofute. Ne toliko zaradi brcanja po luži, marveč predvsem zato, ker je besna. Na moža, ki jo zmerja pravzaprav samo temu preklemanemu znanecu na ljubo.

S prijetnim popoldnevom je že fuč. Kot da ne sije več prijetno toplo oktobrsko sonce. Umirajoče jesenske barve v okolici so brez haska za družico. Odpadlo listje razdražujoče šumi pod nogami.

Jaka, žena in otroka se vračajo ozlovoljeni domov in vsi, vsak pri sebi, ugotavljajo:

»Le zakaj smo morali srečati te znanca?«

Jaka se tolaži, da ta huda ura v družini ne bo dolgo trajala. Že zvečer bo skušal ponuditi ženi toplo besedo kot v tiho opravičilo. Najbrž bo žena tedaj rekla samo:

»Veš, še najbolj prijetno je tedaj, ko smo sami zase.«

Potem bo spet vse v redu in potihem, samo v svojem srcu, jo bo Jaka prosil za zamero. Čeprav tega ne bo rekel na glas, ga bo žena najbrže razumela in mu počasi odpustila, on pa jo bo imel potem še raje. Tako bo stvar spravljena s sveta. Res? No ja, vsaj na zunaj. V Jakovi notranjosti pa bo še praskala in mu očitala:

»Glej, bojiš se, da bi te ne imeli za ženino copato, pa se s tem sam devlejš pod copato drugega človeka, s katerim se na tihem ne strinjaš, ker hoče na vsak način uveljaviti gospodarstvo in lastništvo nad svojo ženo.«

z-k

PISMO PRIJATELJICI

Draga Anica!

Ze precej časa je minilo, ko sva se videli in kljub temu Ti še nisem utegnili napisati nekaj vrstic. Saj veš, dela je vedno dovolj...

To, o čemer ti bom danes pisala, pa me grize že dlje časa, tako da Ti ne morem zamolčati.

Ne vem, če imate pri vas v Trzinu gospodinjstvi biro. Pri nas v Kranju ga imamo. In reči moramo, da še kar uspešno dela. So pa pri njegovem delu nekatere napake, na katere te opozarjam, da jih že poprej prepreči, (če mislite tržiške žene tak biro ustanoviti), ker to se da.

Kar navdušena sem bila, ko so ustanovili gospodinjstvi biro. Saj bo s tem moje delo v marsičem olajšano, sem si mislila. No, bile so in so še danes nekatere nepravilnosti, ki se ne bi smele degajati.

Veš, Anica, razumem, da je težko dobiti ženske, ki bi bile voljne delati po hišah. Zato, ker jih je malo, pa nekatere izkoriščajo svoj »monopolni« položaj. Če ti pride postrežnica enkrat in če ji nisi postregla malico ali kosilo, se bo drugič izgovorila, da ne utegne priti. Je že tako? — V pravih gospodinjstevskih biroja pa je zapisano, da stranke niso dolžne dajati postrežnicam hrane. Toda nekatere gospodinjice, da bi si zagotovile postrežnice, so s tem začele in jih tako navadile.

Tudi to se mi ne zdi prav, da se lahko postrežnica — uslužbenka biroja, bolj ali manj sama izmišljuje, h kateri stranki bo šla in h kateri ne.

Saj razumem in strinjam se s tem, da daš dobri delavki malico, saj je njeno delo brez dvoma naporno in utrudljivo, ko pa začne nekatere to uvidevnost izkoriščati, je to odroč. Če na podlagi tega izračuna njihovo dno, je ta skoraj enaka s prejemki kvalificiranega delavca...

So tudi take, ki kar zavirajo nos, če ji po opravljenem delu ne zapišeš v knjižico vsaj pol ure več, kot je dejansko delala. Na to so jih spet navadile nekatere gospodinjice in sedaj vse postrežnice nekako tiho zahtevajo »enako« ravnanje.

Cudi me tudi, da imajo najboljše delavke razdeljene in zasedene le »boljše« stranke. To se mi prav tako ne zdi prav!

Zadnjič pa sem bila pošteno jezna. Perilo sem namočila tako kot običajno en dan prej, preden bi morala priti prat. Zjutraj čakam, čakam, postrežnice od nikoder. Mislija sem si, da je revica zbolela. In res, pozneje sem izvedela, da je bila bolna. — Toda v biroju niso ničesar vedeli o tem. Mislim, da bi bila njihova dolžnost, da takoj, ko ena izmed postrežnic ne pride na delo, poizvedo kaj je na stvari. Nato pa stranki sporočijo, če že sama tega ni mogla storiti. Saj je postrežnica vendar njihova uslužbenka! In če se da, bi morali potem stranki poslati pač neko drugo. Se ti zdi to pravilno? — Meni že!

Vem da imajo težave, precej težav! So pa to take napake, ki bi se jih z nekoliko dobre volje dalo brž odpraviti. Pri strankah pa bi vzbujali veliko manj hude krvi.

Oprostí Anica, da sem Te nadlegovala s temi stvarmi, ki so Ti morda že sedaj še nekoliko tuje.

Pa oglaší se kaj!

TE POZDRAVLJA
OLGA

Recepti

Jabolčna pečenka

30 dkg starega belega kruha namočimo v belem vinu. Četrť kg naribanih jabolk posipamo s sladkorjem po okusu, dodamo pest opranih rozin in nekaj zmletih orehov. V nizki ponvici razbelimo nekoliko masla, nanj naložimo namočen kruh, potem jabolčno zmes in končno še preostali kruh. V skodelici žvrkljamo 3 del mleka, rumenjaki ter žlico moke. Tekočino polijemo po kruhu, ki ga večkrat prebodemo z vilicami, da le-ta prodre do jabolk. Jabolčno pečenko pečemo v srednje vroči pečici približno 30 minut, nakar jo zvrnemo na krožnik in serviramo.

Bržola

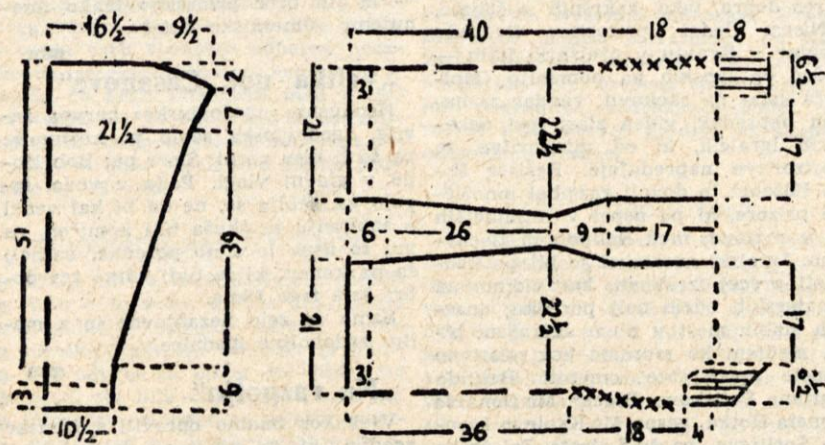
Kos bržole osolimo, natremo z malo popra in precej rdeče sladke paprike. Nato ga spečemo na masti. Ko je meso pečeno, ga vzamemo iz ponve in ga postavimo na toplo. V ponvi pripravimo omako. Na narezani slanini prepražimo narezano čebulo, ki jo zaprašimo z rdečo papriko in nato zalijemo s kislo smetano. Počakamo, da omaka zavre in položimo vanjo meso. Meso v omaki postrežemo z rižem, krompirjem ali makaroni.

Skuta kot namaz za kruh

Četrť kg skute, zelen peteršilj, nekaj drobnjaka, špinaca in drugih zelišč po okusu, nekaj žlic smetane ali mleka, sol.

Skuto pretlačimo, solimo, zmešamo s seseklanimi zelišči, smetano in mlekom. Vse skupaj nekaj časa mešamo, da postane zmes lepo rahla in mazava.

Serviramo s kruhom.

ROČNO DELO ZA KRAJŠE VEČERE

SAMA SI BOM SPLETALA PULOVER

V izložbah trgovin nas spet vabi volna v najrazličnejših barvah. Marsikatera od nas se bo odločila zanjo, da si bo sama spletla jopico ali pulover po svojem okusu. Danes prinašamo bralkam navodila za eleganten in moderen pulover z drugobarvnim ovratnikom.

Kroj je napravljen za 90 cm prsne širine. Dolžina puloverja je 58 cm. Zanj potrebujemo 450 gramov zelene in 20 gramov črne volne. Pletemo z iglami šte. 2,5 in 2. 13 desnih zank je 4 cm.

Vzorec. Na pravi strani pletemo same desne, ovratnik pa delamo z dvojnimi elastičnim obodom.

Prednji del začnemo na 136 zank in pletemo gladko. Po 3 cm višine pletemo eno vrsto levo na pravi strani, da s tem označimo pregib. Dalje delamo gladek vzorec. Ko pridemo do 6 cm višine, dodamo z vsake strani po eno zanko ter isto ponovimo na vsakih 5,5 cm. Na 22 cm višine odvezamo za rokavne izreze 6 krat po 1 zanko na vsako polovico cm z obeh strani. Na 36 cm višine dodamo z vsake strani 2 zanki na sredini po eno novo. Dodajamo takole: na narobni strani nasnujemo novo zanko, na licu pa jo pletemo kot desno križano pentljo. To dodajanje ponovimo še 9 krat na vsakih 8 igel. Na 54 cm višine predenemo zanke za vratni izrez na pomožno iglo ali nit. Izrez bo bolj elastičen, ker ne bo vшит, zato zadruga na hrbtni strani ni potrebna. Najprej spustimo na pomožno iglo 10 srednjih zank, nato pa z vsake strani 4, 3, 3x2 in 3x po 1 zanko. Na 58 cm višine denemo na pomožno iglo 56 zank z vsakega ramena.

Zadnji del pletemo tako kot prvega, samo na sredini začnemo dodajati nove zanke šele pri 40 cm višine. Za vratni izrez ne snemamo, toda pri 58 cm višine denemo na pomožno iglo 42 srednjih zank in potem posebej po 56 zank z vsake rame, ki jih spojimo s pletenim vodom z zankami prednjika.

Cvetača v omaki

V ustrezno količino slane vode narežemo rumeno kolerabo, korenino peteršilja, majhno čebulo in ko voda zavre, položimo vanjo cvetačo, ki jo kuhamo do mehkega. Nato denemo cvetačo na krožnik, drugo zelenjavo pa pretlačimo. V kozici napravimo svetlo prežganje, dodamo vso pretlačeno zelenjavo, nekoliko paradižne mezge, malo zalijemo in počakamo, da zavre. Omako polijemo po cvetači. Tako pripravljeno cvetačo postavimo na mizo s krompirjem ali makaroni.

Mali oglasi

Prodajam vzdoljni levi malo rabljen štedilnik. Naslov v upravi lista.

Prodajam redovniško kravo za 3200 litrov mleka letno. Naslov v upravi lista.

Prodajam kozo mlekarico. Zg. Bela 9, Predbovo.

Prodajam tri četrti kub. mestra smrekovih desk širine 2,5 cm. Naslov v upravi lista.

Prodajam zazidljivo parcelo na Zlatem polju in furnirano jedilnico s kavcem. Naslov v upravi lista.

Prodajam zazidljivo parcelo v Zgornjih Bitnjah pri Kranju, ki meri 1676 kvadrat. metrov. Poizvedbe: Zgornje Bitnje 49.

Iščem stanovanje v okolici Kranja za katero bi lahko dela v gostih urah — najraje na deželi. Naslov v upravi lista.

Službo dobi takoj električar s prakso od 2 do 5 let, perfektna stroješka in stenografka z znanjem nemščine ter tehnik lesne stroke. Ponudbe je poslati Tovarni športnega orodja »Ela« Begunje na Gorenjskem.

Pošteno dekle, ki bi bilo pripravljeno v prostem času pomagati v gospodinjstvu, sprejemem. Nudim stanovanje in hrano. Ponudbe pod »takoj« pošljite na upravo »Glasu Gorenjske«.

Izgini je pes ovčjak črne barve. — Proti nagradi javiti Labore 42, Kranj.

Pošteno dekle žbli po službi pomagati v gospodinjstvu v zamenjavo za stanovanje in hrano. Naslov na upravi lista.

V Kranju ali okolici iščem službo gospodinske pomočnice ali temu slično z stanovanjem ali brez. Cime Ana, Kranj, Ljubljanska 1.

Iščem mesto oskrbnika ali hišnika. Ponudbe oddati na upravo lista.

Prodajam korenje za krmo 10 dn za kg. Finžgar Terezija, Dolenja vas, Podbrezje.

TRGOVSKO PODJETJE »OPREMA« — KRANJ

RAZPISUJE

mesto računovodje

Pogoji: dovršena srednja šola ali ekonom. srednja šola ali 5 let prakse v knjigovodstvu.

Plača po tarifnem pravilniku podjetja.

Nastop s 1. januarjem 1957 ali po dogovoru.

V službo sprejememo tudi:

1 prodajalca in 1 prodajalko

Pogoji: izučen v trgovini z dvoletno trgovsko prakso.

Nastop takoj — plača po tarifnem pravilniku podjetja.

Pismene ponudbe poslati Upravi trgovskega podjetja:

»OPREMA« — KRANJ

UČENCA grafične stroke za tiskarja sprejme
tako »Gorenjski tisk« Kranj

Pogoj: končani 4 razredi srednje šole

3 VRATARJE sprejme »Gorenjski tisk«
Kranj

Prednost imajo invalidi

Gorenjske bodice

☉ Zena (možu, ki odhaja na potovanja): Lipe, ali mi boš zvest?

Mož: Ne vem — nisem prerok.

☉ Iz tega sledi, da zakonski možje niso preroki. Prava figa — zato imamo pa drugih več: svetopisemske, kofetarje, preroke — politike, preroke — zvezdoglede, vremenske preroke itd. Veste, pa je križ s preroki, posebno z vremenskimi. Tudi naše kajtnge imajo takega preroka. Na moč kšajt dedec je, potlej si pa še špegle natakne na nos, da še bolj kšajt izgleda. Preden je prišel k nam, sem vedno vedel, kakšno vreme bo, sedaj pa nikoli ne vem.

V dokaz, da je vreme zares zmešal, si preberite tole pritožbo, ki je prišla na moj naslov.

Dragi moj Bodičar!

Lepo Te naprošam, da malo uštimáš tisto Vašo meteorološko posadko, ki dajo tako netočne snežne podatke. Mislim sem, da se bom danes in jutri smučal, se bom pa le sončal.

To pozdravlja Sončarica Zlata

Pa boste vprašali, čemu ta pritožba? Kaj ne bo, ko je pa ta škis vremenski ondan napisal, da bo zapadel sneg do nižin, v resnici je pa sonce sijalo.

Vprašal sem ga, kako da je z vremensko napovedjo tako mimo mahnil, pa mi je možakar takole razložil:

»Madonca, kaj ne boš mimo mahnil, ko je pa vse na dež kazalo.«

»Kaj pa?« sem silil vanj.

Radiosprejemnik z gramofonom in 20W ojačevalcem vdelan v omaro prodam. Gasilski trg 3, Kranj.

Hišo takoj vseljivo v Kranju prodam po ugodni ceni. Naslov v upravi lista.

Kino

KINO »STORŽIČ« KRANJ

26. oktobra, ameriški barvni film »Velika noč Casanove« v glavni vlogi: Bob Hope, Joan Fontaine, ob 16. in 18. in 20. uri.

27. oktobra, premiera ameriškega filma »Tarzanova jeza«, v glavni vlogi: Lex Barker, Dorothy Hart, ob 16. in 18. in 20. uri.

28. oktobra, ob 8.30 uri »Tarzanova jeza« ameriški film; ob 10.15 uri premiera italijanskega filma »Deset ljubavnih pesmi« v gl. vlogi: Brunella Bovo; ob 14. uri ameriški film »Praznik v Rimu«, v glavni vlogi: Gregori Peck, Audrey Hebburn; ob 16. in 18. in 20. uri ameriški barvni film »Velika noč Casanove«, zadnjikrat.

KINO »TRIGLAV« PRIMSKOVO

27. oktobra, ameriški film »Tarzanova jeza« ob 18. in 20. uri.

28. oktobra, italijanski film »Deset ljubavnih pesmi« ob 15. in 19. uri.

KINO »SVOBODA« STRAŽIŠČE

27. oktobra, ameriški film »Praznik v Rimu« ob 19.30 uri.

28. oktobra, matineja ameriškega filma »Tarzanova jeza« ob 10. uri; ameriški film »Dama s kamelijami« ob 15. in 19. uri, v glavni vlogi: Gretha Garbo, Robert Taylor.

KINO NAKLO

27. oktobra, ameriški barv. film »Velika noč Casanove« ob 19.30 uri.

28. oktobra, ameriški film »Praznik v Rimu« ob 17. in 19. uri.

KINO »RADIO« JESENICE

26. in 27. oktobra, amer. barv. film »Bobni preko reke« ob 18. in 20. uri.

28. oktobra, ameriška psihološka drama »Bojišče« ob 16. in 20. uri. Ob 10. uri dopoldan matineja mladinskega filma.

KINO »PLAVŽ« JESENICE

26. in 27. oktobra, ameriški film »Tarzanova jeza« ob 18. in 20. uri.

28. oktobra, ameriški barvni film »Bobni preko reke« ob 16. in 18. in 20. uri.

Dopoldan ob 10.30 uri matineja mladinskega filma.

KINO ŽIROVNICA

27. oktobra, argentinski film »Omaževana« ob 20. uri.

28. oktobra, ameriški film »Tarzanova jeza« ob 17. in 20. uri.

KINO DOVJE MOJSTRANA

27. oktobra, jugoslovanski film »Ešalon dr. M.« ob 20. uri.

28. oktobra, argentinski film »Omaževana« ob 18. in 20. uri.

KINO RADOVLJICA

Od 26. do 28. oktobra, ameriški barvni film »Lepi Brummel«. V petek in soboto ob 20. uri, v nedeljo ob 15.30, 17.30 in 20. uri.

KINO »SORA« SK. LOKA

Od 26. do 28. oktobra, francoski film »Stirje brez postelje«.

KINO »KRVAVC« CERKLJE

27. in 28. oktobra, ameriški zabavni film »Glej tička«. V soboto ob 20. uri, v nedeljo ob 16. in 20. uri, v glavni vlogi: Red Skelton.

Gledališče

PRESERNOVO GLEDALIŠČE
KRANJ

Petek 26. oktobra ob 16. uri za gimn. in strokov. šole; ob 20. uri — izven, gostovanje v Kamniku. Anton Tomaž Linhart: »Ta veseli dan ali Matiček se ženi«.

Nedelja 28. oktobra ob 16. uri — izven in za podeželje. Anton Tomaž Linhart: »Ta veseli dan ali Matiček se ženi«.

MESTNO GLEDALIŠČE
JESENICE

Sobota, 27. oktobra ob 19.30 uri. Molliere: »Scapinove zvijače«.

Nedelja, 28. oktobra ob 19.30 uri »Scapinove zvijače«. Komedija v treh dejanjih. — Zveze z vlaki ugodne.

Objave

OBVESTILO

Obveščamo vse zainteresirane, da bo dne 1. 11. 1956 t. j. na Dan mrtvih vozil izpred avtobusne postaje Kranj avtobus v Begunje in Drago in sleer ob 7. uri zjutraj, na grobove padlih in ustrelenih talcev.

Prijave sprejema občinski odbor ZB NOV Kranj do vključno 26. 10. 1956 vsak dan.

Občinski odbor ZB NOV
Kranj.

CESTITKA

V sredo, 24. t. m. je praznoval petdesetletnico življenja stalni meter našega časopisa tov. Franc Dolinar. — Čestitamo!

Kolektiv »Gorenjskega tiska«

☉ Star pregovor pravi: »Dobra vaga v nebesa pomaga.«

Vse kaže, da trgovskemu podjetju »Sadje« na Korčiki cesti v Kranju ni do nebes. — Ondani sem kupil 2 kg jabolk in prav toliko hrušk, pa je bilo jabolk 18 dkg, hrušk pa 19 dkg premalo. Vsekakor umna in donosna prodaja!

☉ In kako je v Medvodah? Vse po starem, zato pa tudi stari most iz dneva v dan vzdihuje in prosi za popravilo.

☉ In kako je s cestno razsvetljavo, ki so jo pred kratkim z velikim pompom spravili v promet? Tudi po starem. Na medvoških cestah in ulicah imajo luč le takrat, kadar je polna luna.

☉ Gotovo se spominjate slabega obiska, ki ga je doživela škofjeloška obdoba revija ob času Gorenjskega sejma v Kranju. Takrat so se nastopajoči »tolažili« z mislijo: Kranjčani bojkotirajo vse, kar pride iz Loke, zato tudi slab obisk. — Jaz pa menim, da je bila temu kriva slaba reklama in morda previsoke cene.

In sedaj: obratno...

Nekateri Ločani so se odločili, da bodo bojkotirali kranjske prireditve v Skofji Loki, kar leti predvsem na gostovanja Prešernovega gledališča, ki so vključena v abonma, KUD »Tone Sifer«. Mnoge Ločane resno skrbi, da bi govorice o bojkotu le utegnile najti pristaše, ki bi se odrekli abonmaju in s tem ogledu predstav PG. — Kaj bi dosegli s tem? Z bojkotom kvaliteten predstav bodo škodovali le sebi.

Ločani — zagovorniki bojkota, kaj ima opraviti PG s slabim obiskom vaše modne revije?

Vas pozdravlja Vaš Bodičar

šport - šport - šport - šport

Prvenstvo Gorenjske v namiznem tenisu

V Domu Partizana v Stražišču je bilo v nedeljo namiznoteniško prvenstvo Gorenjske za letošnjo sezono. Tokrat je bila udeležba res rekordna. Namizni tenis je postal zelo popularen šport na Gorenjskem, saj ga goje že v vsakem kraju. Na prvenstvu so nastopili igralci in igralke Jesenic, Golnika, Tržiča, Dupelja, Podbrezja, Skofje Loke in Kranja, vsega preko 80 igralci in igralke.

Prvenstvo je organiziral kranjski »Triglav« zelo dobro, namiznoteniška podzveza za Gorenjsko pa je za zmagovalce v disciplinah posameznikov pripravila lične pokale.

Za posamezna srečanja lahko rečemo, da so dala prav lep in kvaliteten namizni tenis, se pa pozna predvsem kranjskim igralcem pomanjkanje treninga. Res enopolmesečni odmor je pustil jasne sledove na formi skoraj vseh igralcev. Zato ni čudno, da so ravno Kranjčani igrali od igre do igre boljše, ker so se šele ob koncu turnirja vigrali. Pri Jeseničanah smo po presledku dveh let videli ponovno na startu Valenterja in Kosmača, vendar pa je vsaj nekaj pokazal le prvi.

Tehnični rezultati: moški A pos: Petrovič (T) — Valentar (J) 2:0. Stana (J) — Teran (T) 2:1, Stana — Petrovič 2:0; moški B pos: Svoljšak (SL) — Piki (J) 2:0, Tomc (T) — Znidar (J) 2:0, Svoljšak — Tomc 1:2; ženske pos.: Plut (T) — Sterle (J) 2:1, Teran (T) — Dolenc (T) 2:0, Plut — Teran 2:0; mladinci pos.: Teran — Kovačič 2:0, Zelina — Todorovič 2:0, Teran — Zelina 2:0 (vsi T); mladinke pos.: Plut — Vencelj 2:0, Jernejčič — Lampret (obe T) 2:0, Plut — Jernejčič 2:0; pionirji pos.: Todorovič (T) — Teran II

(Tržič) 2:0, Janškovec (T) — Bogataj (J) 2:0, Todorovič — Janškovec 2:0.

Dvojice: moški: Teran — Zelina: Petrovič, Česen (vsi T) 2:1; ženske: Teran, Plut: Dolenc, Lampret (vsi T) 2:0; mladinci: Kovačič, Dolenc: Tomc, Todorovič (vsi T) 2:0.

R. S.

SPORED PRVENSTVENIH TEKEM
GNP ZA NEDELJO 28. OKTOBRA 1956

Na Jesenicah ob 15. uri

Jesenice: Mladost B — slž. Bogataj V Lescah ob 15.15. uri

Prešeren: Bohinj — slž. Vovk V Kranju igrišče Triglava ob 13.15. uri

Triglav B: Ločan — slž. Rozman V Tržiču ob 10. uri

Tržič: Naklo — slž. Šter Mirko

»TRIGLAV« PRVAK SLOVENIJE
V KEGLJANJU

V nedeljo je bilo na novem kegljišču »Gradisa« v Ljubljani slovensko prvenstvo v kegljanju v narodnem slogu. Prvo mesto si je priboril kranjski »Triglav«, ki je premagal favorita Ljubljano s 1599 keglji. Ljubljana je podrla 1522 kegljev, tretje plasirano »Primorje« pa 1498.

JESENICANI SE ŽE DRSAJO

Kljub sončnemu vremenu in 20 stopinjami nad ničlo, so začeli jeseniški hokeisti v ponedeljek s treningom. Vsa ledena plošča sicer še ni usposobljena, tako da trenirajo za sedaj le na eni tretjini drsališča.

Tako zgodaj začeti trening jesniških hokeistov bo brez dvoma vplival tudi na rezultate, ki jih bodo dosegli v letošnji zimski sezoni.

Gibanje prebivalstva

V KRANJU

Rodile so: Frančiška Skrget, gospodinja Kranj, Zlato polje 17 — dečka, Marija Balantič, poslovodja Bistrica 118 — deklico, Marija Kuburič, predilka Tržič, Cesta JLA 29 — dečka, Ana Znidarič, predilka, Pristava 11 — dečka, Rozalija Verbič, predilka Senčur 201 — dečka, Marija Kern, gospodinja pomočnica, Sp. Bitnje 6 — dečka, Judita Starc, študent Kranj C. na Rupo 10 — dečka, Darinka Gros, predilka, Zg. Bitnje 7 — deklico, Ana Aksentijević, zobna instr. Kranj, Jecerska cesta 7 — dečka, Marija Zan, gospodinja Pševo 5 — dečka, Antonija Melihen, ind. delavka Stari Dvor 24 — deklico, Albina Klajder, navijalka Predoslje 22 — dečka, Justina Luthar, pletilja Kranj, Tavčarjeva 26 — deklico, Marija Jereb, tov. delavka Zg. Bitnje 17 — deklico, Alojzija Podlipnik, tov. delavka Kranj, Gor. Sava 24 — deklico, Antonija Zaplotnik, tov. delavka Tržič, Blejska cesta 13 — dečka, Frančiška Peternel, kmeč. delavka Senčur 3 — dečka, Antonija Mohorič, šivilja Marunji vrh — deklico, Cecilija Sladič, predilka Kranj; Huje 27 — deklico.

Poročili so se: Anton Kodran, kmetovalec Kranj, Stražišče 119 in Mihaela Juvan, nameščenka Kranj, Labore 36; Peter Jenko, študent, Pevno 6 in Stevka Manojlovič, tov. del. Kranj, Zlato polje 23; Franc Oman, strojnik Zabnica 50 in Antonija Cegnar, poljedelka Zabnica 24; Jože Brezar, strugar Praprotna polica 20 in Ana Sinkovec, tov. delavka Kranj, Labore 71; Stanislav Pirnat, finomehanik Kranj, Planina samski dom in Jožefa Gros, tekstilna vajenka Kranj, Tavčarjeva

22; Ladislav Ratkovič, delavec Kranj, Planina, barake in Terezija Rabič, tkalka Kranj, Planina, barake; Florjan Dolžan, tov. delavec Kokrica 62 in Frančiška Bolka, pom. kuharica Kranj, Sejmašče 4; Ilodžij Zadravnik, elektr. Getz, Alojzija, nameščenka Kranj, tromonter Kranj, Tavčarjeva 32 in Mahuje 50; Alojzij Sprčić, šofer, stan. Kranj, Klanc 81 in Marija Pirnat, gospodinja Kranj, Klanc 81; Leon Brezar, stroj. ključavničar Kranj, Primskovo 236 in Marija Eržen, predica Zabukovje 8; Marjan Oblak, tov. delavec Trboje 12 in Elza Osojnik, tov. delavka Senčur 283; Franc Strus, gradbeni delovodja Ljubljana, Na Gmajni 13 in Angela Zupan, vrtnarica Kranj, Primskovo 129; Franc Dagarin, tkalec Zg. Bitnje 66 in Jožefa Komljanec, tov. delavka Kranj, Gosposvet-ska 3; Leon Albert Detela, trg. pomočnik Ljubljana, Bitenčeva 9 in Ivana Žepič, uslužbenka Kranj, Zlato polje 4.

S SODIŠČA

Ni vedel, kaj je njegovo

A. B. iz Valburge je v letih 1951 in 1952 prejemal denar za prodani les iz tamkajšnjih gozdov splošnega ljudskega premoženja. Vsega tega denarja pa ni odvedel gozdnemu gospodarstvu v Ljubljano. Med kazenskim postopkom so ugotovili, da si je zadržal okoli 24.700 dinarjev. Obdolženec je sicer to zanimal, vendar so na podlagi prič ugotovili obdolženčovo krivdo. Upoštevajoč razmere, v katerih živi in druge okoliščine, ga je sodišče obsodilo na 3 mesece zapore pogojno za dve leti.

Gr.

Kaj ima na spedu

Radio Ljubljana

PETEK, 26. OKTOBRA

8.00 Poje »Madrigal-chor« iz Celovca p. v. Güntherja Mittergradnegerja.

8.30 Radijski roman — William Woods: Manuela — XIV.

9.45 Radijska šola za nižjo stopnjo — a) O petelinčku in kokoški — b) Vozimo se...

11.00 Za dom in žene.

12.00 Slovenske narodne pesmi izvajajo solisti in ansambli.

12.40 W. A. Mozart: Figarova svatba.

15.40 Utrinki iz literature — Jean Casou: Okostnjak.

17.10 Športniki, pozor!

18.00 Ljudje med seboj.

18.30 Iz naših kolektivov.

20.00 Tedenski zunanje-politični festival »Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov«.

22.15 Igra Plesni orkester Radia Ljubljana.

12.15 Igra Vaški kvintet.

13.30 Naši solisti pojo operne arije.

14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike.

15.40 Novi filmi.

18.00 Okno v svet.

18.30 Jezikovni pogovori.

18.45 Predstavljamo vam zabavni duo Solymossy-Beamter iz Budimpešte (Posnetki Radia Budimpešte).

20.00 Veseli večer.

NEDELJA, 28. OKTOBRA

7.35 Nekaj za Vas... (operetna, lahka in zabavna glasba).

8.30 Otroška predstava — Pearl Buck: Zgodba o Leni Mei (radijska priredba).

9.18 Naši zbori pojo.

9.45 Še pomnite, tovariši... Miha Petelin: Partizani se smejejo.

12.00 Pogovor s poslušalci.

16.00 Od Aten do Melbourne (reportaža).

17.30 Radijska igra — Gisela Prugel: Apolon na Seini (ponovitev).

18.35 V zabavnem ritmu.

20.00 Večerni operni spored.

21.00 Kulturni razgledi.

21. V svetu ritmov in melodij.

SLOVENIJA GLEDE SAMOMOROV NA PRVEM MESTU V FLRJ

Umrljivost pri nas naglo upada

V Ljudski republiki Sloveniji v zadnjih letih umrljivost pomembno upada. Tako je od leta 1951, ko je na 1000 prebivalcev bilo povprečno 12,4 smrtnih primerov, padla umrljivost na 9,8% v letu 1954. To razmerje je tudi v mednarodnem merilu nizko, v naši državi pa je najnižje. V Združenih državah na primer je količnik umrljivosti v letu 1953 znašal 9,6, v Avstriji celo 12,0 in je bil torej precej višji, kakor pri nas.

Ogromna večina ljudi umre naravne smrti ali za posledicami najrazličnejših bolezni. Majhen odstotek ljudi pa umre tudi nasilne smrti, ki jo povzročajo razne nesreče, uboji in umori ter samomori. Preglejmo nekaj podatkov o teh zadnjih vrstah smrti pri nas.

V letih 1950 do 1954 je od 100 umrlih prebivalcev LR Slovenije povprečno 7 prebivalcev umrlo nasilne smrti. Od tega jih je za posledicami nesreč umrlo 63 do 75%, sledijo samomori, na katere odpade 20 do 33%, medtem ko so uboji in umori na zadnjem mestu in nanje odpade 4,5 do 8,7%.

Značilno je, da delež smrti zaradi nesreč v zadnjih petih letih stalno narašča. Podatki o vzrokih smrtnih nesreč v povprečju 1950 do 1954 kažejo, da so najpogostejše vrste smrtnih nesreč padci (z lestve, drevesa, gradbenega odra, s strehe, stopnic itd., ter v gorah). Sledijo utopitve in zadušitve (v vodi, otrok v blazinah in pd.), zatem pa nesreče, ki jih povzročijo motorna vozila. Druga prometna sredstva, železnica, vprežna vozila, plovni objekti, nekoliko zastajajo za motornimi vozili. Na te štiri glavne vzroke smrtnih nesreč odpade več kot polovica vseh primerov. Sorazmerno visoko stopnjo varnostne zaščite, katere je deležen naš delavec, kaže nizki delež smrtnih nesreč pri strojih. Med ostalimi vzroki so najpomembnejši še električni tok, na katerega odpade 14% ostalih vzrokov, dalje udarci z nad 9% in živali s skoraj 9% ostalih vzrokov.

Časovna razporeditev smrtnih nesreč po mesecih kaže, da se jih najmanj pripeti v januarju, največ pa v juliju. Razporeditev po dnevih v tednu pa pokaže, da število smrtnih nesreč močno narašča od četrta, ko je najnižje, do nedelje, ko je največje, narkar do ponedeljka naglo pade in ostane do četrta približno na isti ravni. Odkod zvečanje smrtnih nesreč konec tedna, posebno še v soboto in nedeljo? Vsak dan v tednu razen nedelje se izven dela ponesreči 65% vseh ponesrečencev, v nedeljo pa poraste ta delež nad 80%. Gre torej verjetno predvsem za nesreče na izletih, v planinah na prometnih mestih, pri kopanju in podobno.

Med nasilnimi smrti je samomor poleg umora najtežji družbeni problem. Kar zadeva odstotek samomorilcev med umrlimi, je Slovenija na prvem

mestu v FLRJ. Na tisoč smrtnih primerov odpade v Sloveniji okrog 20 samomorov, v Srbiji, Crni gori in Hrvaški okrog 10, v Bosni in Makedoniji pa je ta odstotek izredno nizek. V zadnjih petih letih število samomorov v LRS naglo in nezadržno raste; danes šteje Slovenija po številu samomorov med države, ki so splošno znane po visokem odstotku samomorov, kot na primer Avstrija. Največje je število samomorov med 20. in 30. letom življenja, zatem sledi doba med 40. in 60. letom, medtem ko je med 30. in 40. letom sorazmerno malo samomorov. Socialna struktura samomorilcev kaže, da jih je med kmetovalci sorazmerno malo, da jih tudi med znanstveniki in kulturnimi delavci ter nekvalificiranimi delavci ni veliko, da pa zato delavci in uslužbenci v industriji, ru-

darstvu, obrti, prometu, trgovini in uslužnih dejavnostih mnogo pogosteje napravijo samomor. Zanimivo je, da zdaleč najvišji odstotek samomorilcev med poročenimi, a ločenimi ljudmi. Za polovico manjši med samskimi, od tega še manjši pa med poročenimi in ovdovalimi, ki najmanj pogosto storijo samomor. Najpogostejši način samomora je obešenje in odpade nanj polovica vseh primerov; sledijo strelno orožje, utopitve, zastrupitve in skoki v globino, tem pa hladna orožja in skoki pod vlak. Moški se najpogosteje usmrtilo s strelnim orožjem, ženske s hladnim orožjem ali strupom. Podatki o vzrokih samomorov kažejo, da se iz neznanih vzrokov usmrti 25% samomorilcev, zaradi bolezni 20%, zaradi družinskih razmer 15%, zaradi nesrečne ljubezni 5% in iz gmotnih razlogov 5% samomorilcev. Po področjih prednjačijo v tej žalostni statistiki Ljubljana, Maribor, Celje in kranjski, slovenjgraški ter trboveljski okraj — torej predvsem industrijska področja. Med samomorilci je povprečno 77% moških in samo 23% žensk.

NEVERJETNO — PA JE LE RES

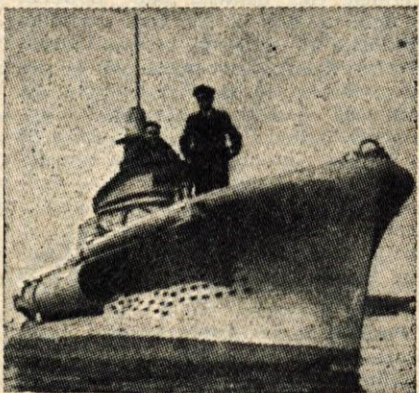
V Hustenbecku v Zahodni Nemčiji: je neka mlada mati pustila svojega dojenčka v vozičku pred hišo. Ko se je nekaj minut za tem vrnila, je ob dojenčku v vozičku našla pet mladih mačk, ki so pravkar zagledale luč sveta.

V Egiptu: se neki Mohamed Ibrahim Selim Elhar, star 6 let in visok 120 cm, vsak dan brije. Mladenič tudi govori z globokim basom. Zdravniki so ugotovili, da ima vse znake odraslega človeka razen umskih sposobnosti, ki so popolnoma otroške.

V Združenih državah Amerike: so funkcionarji protiletalske zaščite pozvali ameriške uradnike, naj si nabavijo čevlje z nizkimi petami, ki jih naj imajo stalno pripravljene. Funkcionarji protiletalske zaščite pravijo, da elegantne uradnice v primeru letalskega napada s svojimi visokimi petami ne bodo mogle dovolj hitro dospeti v zaklonišča.

Novo zdravilo proti tuberkulozi

Zdravilo se imenuje ciclosein in so ga ekstrahirali iz streptomicina orchidaceus. Dosedanja raziskovanja kažejo, da deluje ciclosein tudi proti bacilom, ki jim streptomycin ne more do živga.

ASFALT IN KOCKE OKOLI JUGOSLAVIJE

Razvoj našega gospodarstva zahteva izgradnjo novih poti in napredek cestnega prometa. Po predlogu nekaterih strokovnjakov bi morali v naslednjih desetih do petnajstih letih zgraditi okoli 4500 kilometrov novih modernih cest, med njimi najprej cesto Ljubljana—Zagreb in Jadransko magistralo hkrati pa naj bi začeli graditi še cesto Beograd — Niš — Skopje — Dževdželija, ki bi bila pravzaprav nadaljevanje ceste Ljubljana — Zagreb — Beograd. Tako bi okoli države speljali obroč asfalta in kock, ki bi zagotavljali hiter in urejen promet vse od Trsta preko Ljubljane, Zagreba in Beograda do Soluna in nazaj od Skopja preko Bara in ob jadranski obali čez Pulo v Trst. Avtocesta Trst — Solun ni samo velikega gospodarskega pomena, ampak je tudi v mednarodnem merilu ocenjena kot najugodnejša zveza Evrope z Azijo in Afriko.

Izgradnja modernih cest zahteva mehanizacijo, ki nam je domača industrija za sedaj še ne more v popolnosti zagotoviti.

Tri tisoč let stare bronaste sekire v Bosni

V Bosni, blizu Lukavca so našli glinast lonček, napolnjen s predmeti iz bronaste dobe, z orodjem, orožjem in različnim nakitom. Najdba je stara okrog 2000 let. Med drugim je bilo v loncu tudi 20 bronastih sekir, od katerih je bila ena še dobro nabrušena. Sklepajo, da je bila v bronasti dobi v tistih krajih talilnica bronu.

Zepna podmornica Jugoslovanske vojne mornarice. V moderni mornariški oborožitvi zavzemajo zepne podmornice zelo pomembno mesto

Greta Garbo, ki jo te dni gledamo v filmu »Dama s kamelijami« (iz katerega je tudi naša slika), se je rodila 1906 v siromašnem predmestju Stockholma pod imenom Greta Gustafson. Njen oče je bil občinski uradnik; nekateri pravijo, da je družina Gustafson židovskega porekla. Greta je že v rani mladosti poskusila več poklicev: delala je v brivnici, zatem pa je postala prodajalka klobukov v neki veleblagovnici v Stockholmu. Tu je prvič nastopila v reklamnem filmu o poslovanju te veleblagovnice. Za film jo je odkril švedski režiser Maurice Stiller in nastopila je v filmih »Legenda o Gösti Berling« in »Peter potepuh«. Kasneje jo je angažiral znani nemški režiser Pabst za film »Morilec brez radosti«. Ko je skupaj s svojim režiserjem Stillerjem prišla v Hollywood, je tam nastopila v vrsti filmov, ki so ji prinesli uspeh in takojšnjo slavo. 1920 je nastopila v svojem prvem zvočnem filmu v »Anni Christie« in se silajno afirmirala. 1934 posname »Kraljico Kristino«, takoj za tem »Damo s kamelijami«. Po »Ninočki« (1939) in »Ženi z dvema obrazoma« (1941) Greta Gabro v filmu ni več nastopala. Zadnje čase govori, da se bo spet vrnila pred občinstvo, ampak ne s filmskega platna, temveč z odra. Baje bo nastopila v neki drami, napisani nalašč zanjo.

TRI SHAWOVE ANEKDOTE

V družbi so se pomenkovali, kaj bi si kdo izbral po smrti: nebesa ali peklo. »Kam bi šli vi, mojster Shaw?« se neko obrne do pisatelja. »Glede podnebja bi se odločil za nebesa, kar zadeva družbo, bi se pa dobil raje znanščar v peklu,« se odreže strupeni Irec. Ko so živo razpravljali o tem, da pokopljejo v Indiji z mrtvim sopro-

gom tudi njegovo ženo, je mlajša ženska rekla Shawu: »Ali ni to strašno?« »Seveda,« ji pritrdi pisatelj, »ubogi mož!« Slavni pisatelj tudi ni mogel trpeti domišljave aristokracije. Ko je dobil vabilo, s katerim ga je neki angleški lord povabil k sebi z besedami: »Lord G. bo doma v tork med 4. in 6. uro,« ga je vrnil s pripisom: »George Bernard Shaw tudi.«

38 TROPSKA SIMFONIA

»Drži se!« zatuli Sam in njegova roka vrže patrono. Krčevito zatisnem oči, pa vendar vidim blisk, nato zaslišim grom in neznanska sila me pograbi in treščí z drevesa kot dozorelo jabolko na tla, kamor priletim z vso silo in obležim. Vse je utihnilo in v zraku visi vonj po eksploziji. Nato nekaj zaprešketa, višnjevi plamenček šini neznatno svetlobo okrog sebe. »Na, veliko ni ostalo! Tule kos zadnjega dela z repom, nekaj koci in ovratnika. Dobro je! Teh sva se znebila prav temeljito in ves Choco naj naju piše v uho,« se navdušuje Sam in mi pomaga na noge. Lučka ugasne. »Napreji!« Sam koraka pred menoj dalje in jaz stopicam opotekaje se za njim. Pragozd se jo spet umiril. Tako tihotna je postala otroplost njegovega spanja, da slišim svoje srce, kako udarja.

Potekle so dolge ure in še vedno se noče zdaniti. Dobro je, da so celo v pragozdu predeli, kjer lahko prav hitro prideš naprej, kjer lahko celo tečeš. Sam preklinja, če se kdaj zaleti v drevo, nazadnje pa se ustavi.

»Ti, veš kaj! Tako pogosto se zaletavam v drevje, da prav res ne vem, kaj bo z dinamitno patrono, če kdaj butnem z njo ob deblu. Najbolje bo, če jo vtaknem kar v usta, tam bo še najbolj na varnem. Patrona je itak podobna cigari, pa bom mislil, da imam cigaro v ustih. Z ustmi se menda vendar ne bom zaletel v drevo.«

»Sam, Sam, daj, naj grem jaz naprej, ali pa mi vsaj izroči dinamit!«

Prisiljeno se reži nazaj: »Ne, ne dam ti ga, menim, da si prevelika tutka!«

Divja jeza me pograbi, da zaškrtam z zobmi: »Le okreni se, ti cigan ciganasti, razbijem ti s pestjo tvoje nemarno čeljustalo! Dinamit sem, dinamit tja — tako ali tako!«

Zasmeje se, njegov smeh zveni zamolklo, ker si je resnično vtaknil patrono v usta in jo zdaj drži z zobmi: »Tako je prav, fantič, le nikar ne zameri! Saj vem, da nisi tutka, ampak fant od fare, hotel sem te le nekoliko podražiti. Pojdiva zdaj!«

»Sam«, zavpijem, že dodobra spravljen z njim, »Sam, lepo te prosim, rez raje vrata stran! Nikar se ne igraj s tem!«

Bilo bi res najpametneje vreči patrono stran, toda Sam ni hotel o tem ničesar slišati: »Kaj še,« mi je odvrnil na mojo prošnjo, »kako lahko jo bova še potrebovala v boju proti zverem! Da se le zdajle nič ne zgodi, takoj ko se zdani, jo povežem in varno obložim, dotlej pa naj ostane v mojem »kljunu«, kjer je popolnoma na varnem. Človek, to bi bila cigara, če bi jo našel, hihhihi,« je kihal predse in drvel dalje.

Obšel me je svojevrsten strah. Kar zgrozil sem se. Srce mi je tolklo kot še nikoli, pa ne samo od hitrega drvenja za Samom, ki je hitel vedno bolj, ampak vsled neke nepojmljive groze, ki ji nisem mogel najti vzroka. Med tem diranjem po temnem pragozdu sem miril sam sebe in si dopovedoval, da so mi živci povsem popustili, kar bi po tej strašni napetosti tudi ne bilo nič čudnega, vendar se popolnoma nikakor nisem mogel pomiriti. Silno težko sem čakal zore. — Treski sem se zaletel s čelom v deblu, da je zabobnelo in sem se kar sesedel ob deblu na tla. Upri sem komolce ob kolena in položil glavo, ki mi je brnela kot telegrafski drog v vetru, v dlani. Za hip sem zatisnil oči in počival. V tistem hipu se zabliska — skozi zaprte veke sem občutil žarko svetlobo — strašen grom je sledil blisku — tretjič v tej usodni, peklenski noči... »Sam, Sam«, sem planil kvišku in brezumno drvel dalje, butal ob debla, padal, vstajal in drvel dalje, s peno na ustih sem tulil in klical, klical... Vedel sem, da ključem zaman, blisk in grom sta mi bila dovolj prepričevalen dokaz za to.

Tisto noč sem spoznal, kaj je groza in ko sem nekaj dni nato zagledal v tolmunu svoj obraz, sem videl, da so mi lasje osiveli. Kaj se je zgodilo tisto noč in kako se je zgodilo, mi ni bilo nikdar prav jasno, ravnotako ne kot se nikoli nisem mogel natančno spomniti, kako sem pravzaprav prebil ostanek tiste noči in naslednji dan.

SLIKE SMRTI

Presenečeno se ozrem okrog sebe, potem pa me obide strah pred samoto, ki je tu sredi divjine brez poti še mnogo strahotnejša. Poganja me v divji beg. Brez oddiha drvim dalje in dalje po škrtajočem ločju, pretiskam se skozi gosto grmovje, copotam po cvrlečem močvirju. Vzpenjam se čez liane, kjer pa ki se nenadoma prebarva v zlatorumeno in skoro sunkovito zaplava nad obzorje žareča sončna obla. Megla in vlaga noči tam mahnem s sekiro. Nahrbtnik z živčjem, zavitim v poncho, sta izgini, postal je dan, četrti, odkar sem zapustil Choco.